

FOKUS

KVINNER SAMMEN

WOMEN UNITED no. 2 - 2013

PROTEST

**Kampen er ikke over:
Kvinner i Midtøsten og Nord-Afrika
kjemper fortsatt for friheten**

■ DAGLIG LEDER HAR ORDET

■ FORSIDE:

Illustrasjon: Arild Sæther, www.illustrasjon.as

■ BAKSIDE:

Øyeblikksbilde fra «Because our cause is just,» en film fra Women's Learning Partnership.

Kvinner Sammen kommer ut fire ganger i året. Abonnementet er gratis.

Kvinner Sammen tar opp internasjonale miljø- og utviklingsspørsmål i et kvinneperspektiv med prioritering av spørsmål knyttet til kvinners situasjon og rolle i Sør, kvinneverdighet og internasjonal solidaritet mellom kvinner. Artikkelforfatter er selv ansvarlig for de synspunkter og meninger som kommer til uttrykk. Kvinner Sammen opererer etter redaktørplakaten.

Utgis med støtte fra Norad.

Adresse: Kvinner Sammen, FOKUS
Storgt.11
0155 OSLO
Telefon: 23 01 03 00
Telefax: 23 01 03 01
E-mail: fokus@fokuskvinner.no
Web: www.fokuskvinner.no
ISSN: 0803-8589

Trykket på Svanemerket papir.
Lisensnr. 344.043

Ansvarlig utgiver: FOKUS, 15. årgang
Redaktør: Oda Gilleberg
Redaksjonsråd: Gro Lindstad,
Mette Moberg,
Jon Rian
Design og repro: OKTAN
Trykk: F.J. Stenersen AS
Opplag: 4.200

FOKUS – Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål er et kompetanse- og ressurscenter i internasjonale kvinnespørsmål. Gjennom bistands- og prosjektarbeid skal FOKUS medvirke til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt med hovedvekt på landene i Sør. Gjennom informasjonsvirksomhet skal FOKUS medvirke til økt kunnskap om og forståelse i det norske samfunn for kvinners situasjon og rolle i et utviklingsperspektiv.

HVA SKJEDDE MED VÅREN?

I januar 2011 holdt mange av oss pusten mens vi så tv-bildene fra Tunisia og så Egypt. Langvarig undertrykkende styre ble tvunget ut av store folkemasser som ønsket seg demokrati, ytringsfrihet, likestilling og en tilværelse som ikke var preget av vedvarende fattigdom. Vi fikk meldinger om hvordan unge og gamle, kristne og muslimer, menn og kvinner, sto skulder ved skulder og kjempet for de samme rettighetene, uten at noen ble utsatt for noen form for trakassering. Det gikk dessverre ikke lenge før stemningen skiftet og kvinnene skjønnte at det de hadde stått på barrikadene for ikke uten videre var noe de skulle bli del av. Allerede 8.mars 2011 ble kvinner som markerte den internasjonale kvinnedagen på Tahrir-plassen i Kairo angrepet av hissige menn.

Kvinner i regionen sier at det har skjedd en revolusjon i en rekke av landene, men at det ikke er noen arabisk «vår». Det har skjedd en grønn revolusjon, der grønt er fargen til de islamistiske partiene. Muslimsk brorskap i Egypt har slått følge med islamistiske partier i Tunisia, Libya og Palestina og strammet grepet på kvinners rettigheter. I noen tilfeller stemples likestilling som «vestlig» og i strid med islam, og i andre tilfeller fjernes rettigheter fordi de ble innført av tidligere regimer som islamistene nå tar avstand fra.

Under møtet i FNs Kvinnekomisjon i mars 2013, kom det en erklæring fra Muslimsk Brorskap som regjerende myndigheter i Egypt, i innspurten av forhandlingene om en felles slutterklæring på temaområdet vold mot kvinner, om at Egypt ikke ville underskrive fordi erklæringen var i strid med islam. I uttalelsen sa de blant annet at forslaget til slutterklæring inneholdt, "articles that contradict established principles of Islam, undermine Islamic ethics and destroy the family [and] would lead to complete disintegration of society, and would certainly be the final step in the intellectual and cultural invasion of Muslim countries." Nyhetsbyrået Reuters skrev at, "Egypt has joined Iran, Russia and the Vatican ... in threatening to derail the women's rights declaration by objecting to language on sexual, reproductive and gay rights."

Nylig snakket jeg med en kvinneaktivist fra Palestina som fortalte meg om hvordan kvinners situasjon har blitt strammet inn i løpet av de siste årene etter at Hamas tok over styringen. Hun sa for fem år siden ville hun, uten betenkeligheter, ha reist til Rammallah kledd i kort skjørt og lett topp, eller bluse. Nå vil hun ikke utsette seg for all trakassering hun vil oppleve hvis hun ikke kler seg skikkelig tildekket.

Revolusjonene i 2011, og det kvinner, organisasjoner og grupper har kjempet for i mange år, har ikke ført til store endringer. Vi må fortsette å gi kvinnene i regionen synlighet, og støtte organisasjoner som trekker i riktig retning. Den tidligere egyptiske familie- og befolkningsministeren Moushera Khattab, har sagt at, «Only when women enjoy equal rights can we call it a democracy, and only then can we celebrate the Arab Spring».

Gro Lindstad
Daglig leder FOKUS

INNHOOLD

DooaEladl

2 Leder

SECTION 1

4 Opp alle jordens bundne kvinner!

6 Don't kill the messenger

8 Å gi volden et ansikt

9 Facebook revolution?

12 Bokanmeldelser

13 The struggle for democracy

16 Blog: Why don't men cover their faces?

18 None of us are free if one of us is chained

21 The Stats Show...

SECTION 2

22 Kvinner og politikk

24 Kvinner må tro at kvinner kan

26 Det første som tapes i krig, er kvinner

29 Dikt: Stirrings

30 Women in the Arab region and the challenges posed by the current revolt

32 Utviklingstrekk innen egyptisk familie Lovgivning før og etter revolusjonen

35 Blog: Reading should be a right not a privilege

36 Kvinner under press etter den arabiske våren

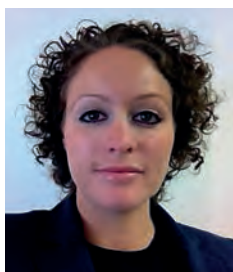
38 Women fighting back in the wake of the Arab Spring

SECTION
1

« Kvinnene, som for to år siden stod fremst i rekkene i møte med vannkanoner og tåregass, batonger og krutt, er i dag kneblet og truet av (ofte religionsinspirerte) patriarkalske lover og seksuelle overgrep. »

Opp alle jordens bundne kvinner!

– til kamp mot fundamentalisme, sensur og vold

AV: ODA GILLEBERG

Mye av det vi trodde vi visste om opprørene i Midtøsten og Nord-Afrika er feil. Det mener den britiske forfatteren og Midtøsten-journalisten John R. Bradley, som beskylder vestlige medier for å ha fremmet et forenklet og glamorisert bilde av opprørene (se bokanmeldelse s. 12). Vi ble fortalt at demokratibølgen ville slå innover regionen i ustoppelig fart dersom diktatorene ble avsatt. Statslederne som stod for fall ble svartmalt, og det de tidligere hadde blitt hyllet for ble brukt mot dem. De opposisjonelle – ikke de som tok til gatene for frihet og sosial og økonomisk rettferdighet, – men de som lurte i skyggen og ventet på sitt livs øyeblikk til å gripe makten fra dem som tidligere hadde undertrykket deres religionsinspirerte politiske engasjement, kapret revolusjonene foran resten av verdens tilslørte øyne.

Demonstrantene, som i Tunisia i 2010, og i Egypt, Libya, Bahrain og Jemen i 2011, kastet seg ut i gatene til en blodig kamp mot korrupsjon og fattigdom, har fått rettighetene de ropte på slengt i retur. I følge Abeer Saady, visepresident i det egyptiske journalistsyndikatet, ønsket demonstrantene i Egypt å velte regimet. «Men vi skulle heller ha ønsket å velte koalisjonen som representerer regimet,» sier hun. Regimet hun refererer til består ikke bare av Egypts tidligere president Hosni Mubarak og Det nasjonaldemokratiske parti (NDP), men også militæret, og til og med opposisjonen. «De representerer alle en samling av makt og penger som forårsaker korrupsjon,» sier hun. Mubarak ble fjernet, ikke av opprørerne, men av militæret, og systemet som han balanserte på er mer eller mindre uendret.

Når religiøse fundamentalister inntar regjeringskontorene, går det verst utover kvinnene og minoritetene. Karima Bennouna (s. 13), jusprofessor ved Davis School of Law ved Universitetet i California, poeng-

terer at dette ikke er et problem forbeholdt muslimene. Religiøs fundamentalisme truer kvinners menneskerettigheter overalt uavhengig av hvilken gud som tiltales. At fundamentalister nå befester sin makt også i Tunisia, Egypt, Libya, - og muligens også i Syria (s. 26) - er et alvorlig problem.

«The Protester» (demonstranten) ble i 2011 kåret til «årets person» av TIME Magazine. Den karikerte kvinnelige demonstranten med lue på hodet og skjerf foran munnen, representerte uredde kvinner som verden over sto på barrikadene i kampen mot urettferdige og undertrykkende systemer. Fra Tunis til Kairo, Benghazi, Madrid, London og New York (m.fl.) gikk kvinnene foran og krevde endringer. De fikk forsiden på TIME Magazine, og siden har ingen hørt på dem. Forsiden på dette nummeret av Kvinner Sammen er inspirert av denne ubehagelige nostalgiske troen på at noe nytt var i emning, men som forvitret som en nattedrøm da lyset ble slått på. Kvinnene, som for to år siden stod fremst i rekkene i møte med vannkanoner og

Tidslinje (Fortsettelse på side 22 og 23)

7. januar 2011
Algerie: Demonstranter tar til gatene i protest mot høye matvarepriser og arbeidsløshet.

17. januar 2011
Egypt: En 49-år gammel restaurantier setter fyr på seg selv utenfor parlamentet i Kairo.

19. januar 2011
Yemen: Aktivisten og journalisten Tawakkol Karman (32) demonstrerer i solidaritet med folkeopprøret i Tunisia, og oppfordrer jemenitter til å protestere mot President Ali Abdullah Saleh.

25. januar 2011
Egypt: Store demonstrasjoner finner sted i flere byer i Egypt. Flere hundre blir arrestert. Sikkerhetsstyrker møter demonstrantene og journalister med tåregass og vold.

1. februar 2011
Jordan: Kong Abdullah av Jordan går av.

12. februar 2011
Algerie: Demokratiforkjempere blir møtt av en politistyrke på 30 000 mann og vannkanoner.

17. februar 2011
Libya: Demonstrasjoner bryter ut i fem byer. Minst 24 personer blir drept. Dagen etter dør minst 35 personer under opptøyer i Benghazi.

17. desember 2010
Tunisia: 26-år gamle Muhammad Al-Bouazizi setter fyr på seg selv etter at politiet konfiskerte frukt og grønnsaksvognen hans på et marked i byen Sidi Bouzid. Dette er starten på demonstrasjonene i Tunisia.

14. januar 2011
Tunisia: President Ben Ali flykter til Saudi-Arabia. Mohammed Ghannouchi tar over presidentembetet.

18. januar 2011
Egypt: Bloggeren Asmaa Mahfouz (26) legger ut en video på Facebook hvor hun oppfordrer til en demonstrasjon på Tahrir-plassen mot Mubarak-regimet.

22. januar 2011
Yemen: Tusenvis demonstrerer etter at det ble kjent at menneskerettighetsaktivisten og fredspris-vinneren Tawakkol Karman er arrestert.

28. januar 2011
Egypt: Egypts president Hosni Mubarak oppløser regjeringen. Dagen etter utnevnes Omar Suleiman som vise-president.

11. februar 2011
Egypt: Hosni Mubarak går av som president i Egypt. Militæret tar over makten. **Egypt:** CBS-reporteren Lara Logan blir utsatt for seksuell vold av en gjeng på 40 menn på Tahrir-plassen i Kairo.

15. februar 2011
Libya: Kvinner demonstrerer utenfor Abu Salim-fengselet i Benghazi. Dette er starten på revolusjonen i Libya.

18. februar 2011
Kuwait: Rundt 1000 statsløse personer demonstrerer for statsborgerskap.

tåregass, batonger og krutt, er i dag kneblet og truet av (ofte religionsinspirerte) patriarkalske lover og seksuelle overgrep.

Både under og i kjølvannet av revolusjonene har kvinner, og i mindre grad menn, blitt angrepet og utsatt for seksuell vold og trakassering. I følge frilansjournalisten Amal A. Wahab (s. 24) viser en undersøkelse utført av det Egyptiske Senteret for Kvinners Rettigheter i 2009, at mer enn 90 prosent av kvinnene som ble spurt,

for hvem som står bak, men Saady legger ikke skjul på at det er i militærets og Brorskapets interesse å få folk til å slutte å protestere. Formålet med overgrepene er å skremme kvinner fra å delta i politiske demonstrasjoner, og samtidig ydmyke deres ektemenn, fedre og brødre ved å sende et signal om at de ikke er i stand til å beskytte kvinnene. I følge Hibaaq Osman (s. 18), grunnleggeren og sjefen for den Kairo-baserte kvinneorganisasjonen Karama, har kvinners rett til politisk del-

den Internasjonale Føderasjonen for Journalister (IFJ) har Saady utviklet sikkerhetskurs for journalister som jobber i konfliktområder. Ett av de viktigste tipsene hun lærer bort er å komme seg unna i tide.

I en tid der mindre enn 14 prosent av verdens befolkning lever i land hvor pressen er fri, beskriver organisasjonen Freedom House, som overvåker pressefrihet globalt, nivået av pressefrihet i Midtøsten og Nord-Afrika som det verste i verden. Saady beskylder det Muslimske Brorskap i Egypt for å ha iverksatt et organisert angrep mot journalister og fotografer i landet. Journalister i Egypt blir systematisk utsatt for fysiske angrep, redaktørstolene i statlige medieinstitusjoner besettes av regime-sympatisører og grunnloven tilrettelegger for at journalister kan bli rettslig forfulgt på grunnlag av sin rapportering.

Det islamistiske partiet Ennahda, som vant valget i Tunisia, har også lyktes i å ansette sine egne folk i ledelsen i de største medieinstitusjonene. Kvinner blir i mindre grad enn før revolusjonen brukt som eksperter i media. Under revolusjonene deltok kvinnelige journalister og bloggere aktivt i å formidle informasjon både i tradisjonelle og sosiale medier. Fafo-forsker Mona Abdel-Fadil advarer mot å kalle opprørene for «Facebook-revolusjoner» da dette kan undergrave den langt viktigere fysiske deltagelsen som fant sted (s. 9). Sosiale medier var likevel en viktig faktor i mobiliseringen av folkeopprørene ved at informasjon om hendelser ble spredt raskt innad i land og over landegrensene. Nå velger flere å blogge anonymt, men Hind Aleryani (s. 16) og Atiaf Alwazir (s. 35) fra Jemen står fortsatt frem med fullt navn.

Revolusjonene har satt kvinners rettigheter, ytringsfrihet og sosial og økonomisk rettferdighet tilbake. «Men jeg har troen på kvinnene,» sier Saady. «Vi må gå den lange veien med små steg, men når vi etter hvert ser oss tilbake, vil vi oppdage at vi har gått langt.» □

VEGGMALERI I MOHAMED MAHMOUDGATE I KAIRO. EN HYLLEST TIL DEMONSTRANTENE OG JOURNALISTENE SOM BLE SKUTT I ØYNENE AV SIKKERHETSSTYRKER UNDER OPPRØRET I 2011. FOTO: DINA (DONDAHAB), FLICKR CREATIVE COMMONS

hadde opplevd å bli trakassert på gata. I en tilsvarende undersøkelse i Egypt fra UN Women i 2013, svarer 99,3 prosent av kvinnene at de har blitt utsatt for seksuell trakassering.

hadde opplevd å bli trakassert på gata. I en tilsvarende undersøkelse i Egypt fra UN Women i 2013, svarer 99,3 prosent av kvinnene at de har blitt utsatt for seksuell trakassering.

Abeer Saady (s. 6) hevder at den seksuelle volden, til forskjell fra trakasseringen, i stor grad er satt i system. Busslaster med «thugs» (bøller) blir «avlevert» under demonstrasjoner. De opptrer organisert, som en mafia, sier Saady. «De velger seg ut en kvinne, omringer henne og forgriper seg på henne. De kutter opp klærne hennes med kniv.» Det finnes ikke beviser

for hvem som står bak, men Saady legger ikke skjul på at det er i militærets og Brorskapets interesse å få folk til å slutte å protestere. Formålet med overgrepene er å skremme kvinner fra å delta i politiske demonstrasjoner, og samtidig ydmyke deres ektemenn, fedre og brødre ved å sende et signal om at de ikke er i stand til å beskytte kvinnene. I følge Hibaaq Osman (s. 18), grunnleggeren og sjefen for den Kairo-baserte kvinneorganisasjonen Karama, har kvinners rett til politisk del-

20. februar 2011 Libya: Opptøyene eskalerer. Leiesoldater og militære trupper angriper ubevæpnede demonstranter i Benghazi. 230 mennesker blir drept og over 900 skadet. Samme dag demonstrerer rundt 5000 personer i Marokkos hovedstad Rabat.	8. mars 2011 Egypt: Kvinner markerer den internasjonale kvinnedagen på Tahrir-plassen. De blir fysisk angrepet av grupper av mannlige mot-demonstranter.	8.-12. mars 2011 Jemen: Sikkerhetsstyrker åpner lid mot demonstranter utenfor universitetet i Sana'a. Rundt 100 personer blir skadet. Den 12. mars blir 6 opprørere drept under nye demonstrasjoner.	17. mars 2011 Libya: FNs Sikkerhetsråd innfører flyforbud over Libya, og tillater «all necessary measures» for å beskytte sivile. To dager senere angriper franske, amerikanske og britiske styrker flere mål i Libya.	20. mars 2011 Marokko: Tusenvis demonstrerer for borgerrettigheter. Jemen: Presidenten sparket kabinettet i et forsøk på å dempe demonstrasjonene. Landets FN-ambassadør forlater posten. Tre dager senere innføres nye lover som forbyr demonstrasjoner, øker mediesensuren og øker makten til sikkerhetsstyrkene.				
25. februar 2011 Bahrain: Tusenvis av demonstranter krever politisk reform. Samtidig demonstreres det i Jordan, Jemen og Tunisia.	7. mars 2011 Libya: Barack Obama uttaler at han vurderer å innføre flyforbud. Ti dager senere vedtar FNs Sikkerhetsråd en flyforbudsone over Libya.	9. mars 2011 Egypt: Den egyptiske hæren stormer Tahrir-plassen og arreterer demonstranter. 18 kvinnelige demonstranter blir arrestert og flere blir tvunget av hæren til å gjennomgå «jomfrutester».	14. mars 2011 Bahrain: Bahraíns shi'a-majoretet gjør opprør mot kongefamilien. Saudi-Arabia sender inn styrker for å bistå kongefamilien.	15. mars 2011 Syria: Hundrevis demonstrerer i Syria. De krever demokratiske reformer og løslatelse av politiske fanger.	19. mars 2011 Syria: Sikkerhetsstyrker drøper minst fem demonstranter i Daraa. Egypt: Klart flertall i folkeavstemning om endringer i grunnloven.	23. mars 2011 Libya: NATO overtar den militære kontrollen over flysonen.	27. mars 2011 Bahrain: Fadhila Al Mubarak er den første kvinnen som blir arrestert i forbindelse med protestene i Bahrain. Hun blir senere dømt til fire år i fengsel.	28. mars 2011 Jemen: Minst 121 mennesker drept i eksplosjoner. Regjeringen legger skylden på Al-Qaeda.

PHOTO: RABII KALBOUSSI, YOUR MIDDLE EAST

Don't kill the messenger

Press freedom in Egypt has turned from bad to worse. According to Abeer Saady, the vice president of the Egyptian Press Syndicate, journalists and photographers are systematically targeted.

AV: ODA GILLEBERG

For journalists in Egypt, the revolution of 25 January 2011 opened up a small window of freedom. Two years later, the window is hardly ajar.

The revolution did not bring about press freedom. On the contrary, the regime's insidious control of the press is forcing journalists to sacrifice professional standards on the altar of ruling ideology, according to various reports.

With growing attention to censorship tactics and press freedom limitations, the crackdown on opposition journalists,

bloggers and satirists illustrates that the fear of the media extends beyond Hosni Mubarak to the new political and military elites.

Abeer Saady, the vice president of the Egyptian Press Syndicate and a reporter for the large state-owned Al-Akhbar newspaper, said: "The regime is carrying out an organised attack on journalists and photographers."

On Monday, 7 February 2011, more than a thousand journalists participated in a symbolic funeral in remembrance of Ahmed Mahmoud, the first journalist to be killed during the uprisings. As he was filming clashes between protesters and police from his office balcony, he was shot in the eye by a police officer.

On 9 October 2011, cameraman Wael Mikhael was shot in the head, and on 12 December 2012, reporter Al-Hosseiny Abou Deif died from injuries caused by a rubber bullet to the brain. Eyewitnesses and news reports identified the assailants as military forces or Muslim Brotherhood supporters.

"Attacks happen regularly, and impunity prevails. Journalists are targeted by snipers, and cameras are crushed to destroy evidence. They don't want witnesses, and we are witnesses," Saady said.

Hazardous working conditions

Saady believes that women too, as journalists, are falling prey to organised physical attacks. Statistics from UN Women this year, show that violence against women

« Attacks happen regularly, and impunity prevails. Journalists are targeted by snipers, and cameras are crushed to destroy evidence. They don't want witnesses, and we are witnesses »

in Egypt increased during and after the revolution. Saady has witnessed busloads of thugs offloaded during demonstrations. “They are organised, like a mafia,” she said. Forming gangs, the thugs surround the girls and women, making it impossible to escape and difficult for anyone to help.

“It is a political act, but I can't make accusations because I don't know who they are.” Yet, Saady admits, it is in the interest of the regime and the military to end the demonstrations. Sexual violence is not only an efficient tool for scaring women off the streets, but it is also directed at the girls' fathers, brothers and husbands, symbolising that they are unable to protect the women.

“Victims tend to stay silent about sexual violence due to cultural stigma,” Saady said. But one female journalist broke the silence. During a demonstration at Tahrir Square in January 2013, Egyptian journalist Hania Moheeb was attacked by a group of men. After recovering from the assault, she appeared on TV. According to Saady, “Her story shook the whole nation. Since then, more women have spoken out about sexual violence.”

Moheeb's testimony deserves to be recognised. Sexual assaults on female journalists are underreported. As Lauren Wolfe, the Director of Women Under Siege, writes on her blog, women journalists tend not to report sexual violence as they are afraid it would make them look “weak” and would jeopardise future job opportunities.

In partnership with the International Federation of Journalists, Saady conducts safety trainings for journalists. “I teach basic things like first-aid, but also what to do if kidnapped or when airstrikes hit,” she explained. “It is essential. The smallest of mistakes can get you killed.”

From bad to worse

When Mubarak was removed from power in February 2011, the Supreme Council

of the Armed Forces (SCAF) took over. During its 16 month rule, more than 100 attacks on journalists were documented by the Committee to Protect Journalists (CPJ). Journalists thought to be critical of the military body and its actions were additionally subjected to interrogations, threats, and court cases.

Despite Mohamed Morsi's campaign promise to protect press freedom in Egypt, restrictive laws inherited from the previous regime remained after the new president took oath.

“The constitution is against journalists,” Saady said. She argues that the new Egyptian constitution, signed into law by President Morsi on 26 December 2012, limits free expression and offers no protection to journalists from being jailed for their work.

Gamal Eid, a human rights lawyer and executive director of the Arab Network for Human Rights Information (ANHRI), told state-owned Ahram Online in January 2013 that there were four times as many lawsuits for “insulting the President” in Morsi's first 200 days in office than during the entire 30 years Mubarak ruled.

“It has turned from bad to worse,” Saady said. The international press freedom index confirms her claim. In 2010, Egypt was ranked 127th out of 178 countries. A year later, Egypt fell 39 places as the SCAF intensified its crackdown on the press. Up only eight places in 2013, ranked as number 158, press freedom in Egypt remains under threat.

According to Saady, the Muslim Brotherhood has succeeded in placing its supporters in key positions inside media institutions. “They decide who will be the editor in chief. If the editor wants to keep his job, he must follow their rules.”

Missing the point

Hoping to contribute to improving the level of professionalism among Egypt's future journalists, Saady also teaches journalism ethics at university level. Given that Egypt is still in the midst of political turmoil and unrest, the media focus largely on political issues, and according to Saady, “the agenda is set by the media owners.”

“They are missing the point,” she said. “It was a socio-economic revolution. We had three demands: bread, freedom, and social equity. [The media] should return to social and economic concerns, of which women's issues are among the most important.”

As Egyptian journalists struggle against violent attacks and court charges, Saady has one message to President Morsi and his fellow rulers: “Don't kill the messenger! The media is mirroring you. If you don't like what you see, you should change.” □

ABEER SAADY WAS INTERVIEWED BY FOKUS WHEN SHE VISITED OSLO IN JUNE. PHOTO: ODA GILLEBERG.

AV: GRO LINDSTAD

I slutten av mai i år møtte jeg den egyptiske journalisten Hania Moheeb i Belfast, hvor hun var invitert som deltaker og innleder under konferansen til Nobel Women's Initiative. Moheeb bekreftet det vi har fryktet: at kvinner som deltar i protester i Egypt i økende grad utsettes for grov vold, og at Morsi-regimet misbruker makt på samme måte som det tidligere regimet.

Å gi volden et ansikt

En ny undersøkelse fra UN Women dokumenterer økningen av vold mot kvinner i Egypt etter revolusjonen. Den viser at 99,3 prosent av egyptiske kvinner har vært utsatt for en eller annen form for vold eller seksuell trakassering. 58 prosent rapporterte om økt seksuell trakassering etter revolusjonen. Den 25. januar 2013, på toårsdagen for starten av revolusjonen i Egypt, ble det registrert 19 overgrep mot kvinner på Tahrir-plassen.

En egyptisk advokat og menneskerettighetsaktivist, Ragia Omran, uttalte nylig i et intervju med Aljazeera, at det finnes en nærmest total mangel på beskyttelse for kvinner som utsettes for overgrep. Det er liten oppfølging fra politiets og domstolenes side. Omran påpekte at det er et behov for en offentlig fordømming av vold. Med dette som bakteppe, blir Hania Moheeb sin historie sterk, og et bevis på

det som foregår. I januar 2013 dro Hania til presidentpalasset i Kairo for å delta i en demonstrasjon mot president Morsi og den sittende regjeringen. Det var kommet en oppfordring til en egen kvinnemarsj mot Morsi. Fra presidentpalasset dro Hania videre til Tahrir-plassen, hvor hun skulle treffe en bekjent. Hun fortalte at hun følte seg ukomfortabel da hun kom dit, men uten å forstå hvorfor. En gruppe jenter omringet henne for å beskytte henne, og hadde nok, i følge Hania, fått med seg en stemning på plassen som hun selv ikke hadde forstått hva var.

Plutselig ble hun revet vekk fra gruppen av en gjeng med menn trakk henne mot en annen del av plassen. Der ble hun slått, dratt i håret, forsøkt kvelt med sitt eget skjerf, og hun følte hender og fingre i alle åpninger og over alt på kroppen. Etter hennes egen tidsberegning pågikk

det hele 30-45 minutter, mens hun hele tiden forsøkte å ikke falle helt over ende i redsel for å da bli voldtatt av de hissiges mennene. Hun oppfattet at alt de foretok seg, fra start til slutt, var godt planlagt, organisert og innøvd. Dette støttes også av andre som snakker om volden i Egypt, som sier at angrepene er organiserte, at de alltid skjer på kveldstid etter at det har blitt mørkt, og at politiet aldri er i nærheten av det som skjer.

Hania ble til slutt reddet av andre som hele tiden hadde forsøkt å komme til. En annen gruppe menn dro av seg beltene sine og begynte å slå løs på overgriperne slik at de slapp taket og folkemengden ble spredt. Hun ble hjulpet av en lege og fraktet til sykehuset i ambulanse. Dit kom hun med klær som var totalt revet i stykker, og uten bukser eller noe nedentil.

På sykehuset fikk hun tilkalt mannen sin som kom og støttet henne. Sykehusansatte sa til henne og mannen at de måtte glemme det som hadde skjedd, og verken anmeldte det, eller snakke mer om det, fordi det var så tabubelagt. Fem dager etter at overgrepene hadde funnet sted, gjorde Hania Moheeb akkurat det motsatte. Hun sto frem på egyptisk TV og fortalte historien. Mannen hennes var med for å støtte henne. I følge Hania er det første gang en egyptisk mann har stilt opp på denne måten sammen med ektefellen og vist henne sin åpenlyse støtte.

I mangel av politiets vilje og evne til å redde kvinner som Hania fra overgrep har kvinnegrupper som Tahrir Bodyguards og Operation Anti-Harassment blitt organisert. □

HANIA MOHEEB. FOTO: GRO LINDSTAD

BY: **MONA ABDEL-FADIL**,
SENIOR RESEARCHER,
FAFO INSTITUTE FOR
APPLIED INTERNATIONAL
STUDIES.

STENCIL TRIBUTE TO THE WOMEN WHO WERE BEATEN, DRAGGED AND STAMPED ON BY MILITARY FORCES IN EGYPT IN DECEMBER 2011.
PHOTO REPRINTED WITH PERMISSION FROM HOSSAM EL-HAMALAWY, FLICKR.

Facebook Revolution?

— The Role of Social Media in the Egyptian Uprisings

During the winter of 2011, millions of Arab men and women demanded the fall of their political regimes and presidential dictatorships. A wave of political protests swept across the Middle East and North Africa (MENA), calling for an end to corruption, nepotism, poverty, and undemocratic rule. Populations in Tunisia, Egypt, Libya, Yemen, Syria, Bahrain, and Saudi Arabia seized the opportunity to set the agenda while all eyes were turned on them.

Some protests such as the Tunisian and Egyptian were swiftly classified as a success and deemed revolutions. Other protests were stifled brutally – and civil war like scenarios have been commonplace for over two years in Syria. Yet, what sparked this all? Did the protests come out of the blue? And, what role did social

media really play in the interplay between populations and regimes? Is it accurate to speak of a Facebook revolution?

“Slacktivism”

Despite the hype about the role of social media in the uprisings, it is important to note that using social media to express political views has suffered from a certain degree of ridicule and stigma for being a “comfortable” type of activism – which is often called: “slacktivism”!

Slacktivism have been portrayed as individuals who enjoy the soft cushioning of their comfortable sofa, yet are willing to support a variety of political causes – at a minimal level of discomfort – and effort. The stereotype is of women and men lounging about clicking “like” and “dislike” about this or that political cause on

Facebook, without having to back these clicks up with any noteworthy commitments.

The idea that they may have “contributed” to some important political cause through this minimal action, has also been made fun of. Slacktivism has been critiqued for not only having no costs for the slacktivists, but also for having absolutely no effect. Click “like” – it only takes a couple of seconds – and you run minimal collateral damage. Yet mass-demonstrations on the streets in MENA have proved that millions of Arab women and men are willing to get off the sofa, and fight for a cause – for real – and off Facebook. In consequence, it is now difficult to write off all Facebook activists as slacktivists.

DURING BATTLES, I WILL BE BEHIND YOU, PROTECTING YOU. PHOTO: MIA GRÖNDAHL

Apathy and Fear

Only a few months prior to January 2011, demonstrations on this scale, and the ousting of Mubarak did not seem tangible. Unni Wikan has suggested that this type of explosion of frustration was unexpected due to the widespread “love” of Mubarak amongst the poor masses in Egypt. A more plausible explanation is that the political frustration and dissatisfaction had been bubbling under the surface for a long time –tempered by two factors: apathy and fear.

In the words of anthropologist David

Price, the only surprising thing about the Egyptian revolution, is that it did not happen sooner. I agree. In my view, the mounting dissatisfaction with deteriorating living conditions and the lack of democratic political spaces was increasingly vocalized by many Egyptians. However, with over thirty years of Mubarak’s rule – it was difficult to envision real political change despite ever more vocal political protests, over the years.

The other factor was, fear - fear of negative sanctions such as violent retributions. These two factors are interrelated. When

Tunisian protestors living in similar conditions of fear and repression, broke their wall of fear, and succeeded in bringing their protests forward to an unprecedented result – this functioned as an inspiration for Egyptians. This inspiration was brought to life on social media. Comments like, “If Tunisia can bring down the regime, then so can Egypt” were circulated on Facebook, during the prelude to the ousting of Mubarak. Still, in order to understand how the Egyptian revolution could erupt, it is important to note that political awareness campaigns and tearing down the wall of fear did not happen over night.

The 6th of April Youth movement

We must take a few steps back. The 6th of April Youth movement for instance, was instrumental in laying the groundwork. On their homepage they describe themselves as:

A group of Egyptian youth brought together for the love of Egypt and the desire for reform ... the vast majority of us do not belong to any political trend. We call for the cooperation of all political forces to unite and work together to bring about change for the reform of Egypt and get rid of the corruption, destruction and waste of wealth.

« **Speaking of a Facebook revolution does not do justice to those who were injured and killed in pro-democracy demonstrations.** »

(...) we call on all Egyptians (individuals – communities – parties – to unite in one project: the awakening of the people to stop the unjust oppression of the corruptive gang and the elimination of corruption and despotism.

The 6th of April movement urges Egyptians to wake up to the injustices in their country and demand reform.

In 2007, they called upon workers to join in a general strike on the 6th of April. This call was in cooperation with other political movements. The general strike was a vehicle through which to protest against deteriorating living conditions in Egypt. Calls for protest were announced via Facebook and other media. The industrial town, of Mahala-al-Kubra had the largest turn out of a few thousand protesters. Egyptian security forces responded with tear gas, beatings, and mass arrests, leaving dozens injured, three dead, and hundreds arrested.

State media dealt with the strikes of 2007 in much the same manner as they dealt with the mass demonstrations in 2011, by showing Egyptians declaring their love for Mubarak, by shrinking the size of the demonstrations, speaking of foreign infiltrators creating chaos, and urging Egyptians to stay at home. The message from the regime was clear in both cases: “the demonstrators want chaos, the state will ensure order”.

The 6th of April movement has since 2007 become a symbol in the fight for workers rights, fair financial policies, anti-corruption, pro-human rights and political reform by and large. Their FB group is to have had 75 000 members (Arabic version), prior to the pro-democracy uprisings in 2011.

No “Facebook revolution”

Calling the Egyptian uprisings a “Facebook revolution”, although a catchy term, is

hardly accurate. First, pressure on Mubarak and his regime was from “the street” – the several millions of Egyptians who took to the streets.

Second, speaking of a Facebook revolution does not do justice to those who were injured and killed in pro-democracy demonstrations. 840 died, 6000 injured. This damage was not virtual.

Third, we must not underestimate that protests were also organized via landlines, mobile phones, flyers and face to face communication.

Fourth, speaking of a Facebook revolution can give the impression that it all happened over night, with a few clicks. But, discontent with the regime has been expressed over many years, both on Facebook and on the street. The coalition for change, Kefaya movement, 6th of April Youth movement, and We are all Khaled Said, signal that there has been a long awareness and mobilization process, contributing to the maturing of Egyptians in their regime-critique and - their readiness to do something about it.

Just as Egyptian women unite against sexual harassment through social media campaigns, much of the struggle takes places in the streets. Activism is hardly ever a purely online phenomenon. □

References:

- Morozov, E. 2009. *The brave new world of slacktivism*. *Foreign Policy*, 19.05.09. (Online).
- Price, D. H. 2011. *Challenging America's Pharaoh*, *Counterpunch*, 03.02.11. (Online).
- Wikan, U. 2011. *Egypt Andre stemmer*, *Aftenposten*, 28.02.11. (Online).

Bokanmeldelser:

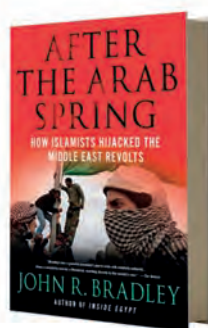
Journalistens blikk på arabisk vår

Forfatter: Jeremy Bowen
Tittel: The People Want the Fall of the Regime: The Arab Uprising
Antall sider: 339 sider
Forlag: Simon & Schuster Ltd
Utgivelsesår: 2012
Anmeldt av: Gro Lindstad

Jeremy Bowen er journalist for BBC og var Midtøsten-korrespondent fra 1995 til 2000. I 2005 ble han redaktør med ansvar for samme region og har fulgt utviklingen nøye. Gjennom boken får vi et innblikk i hva som skjedde da revolusjon grep om seg i flere av landene i regionen fra slutten av 2010.

Bowen var selv godt plassert midt i det hele. På en veldig god måte beskriver han hvordan endringer rystet regionen og førte til diktators fall, rystet brutale politiregimer og satte grupper opp mot hverandre. Vi får sammenhengene satt

inn i en politisk kontekst med et historisk bakteppe. Mange steder der innbygere trodde endring var nærmest umulig skjedde rystelser. Bowen beskriver også hvordan religion og politikk kobles sammen og hvordan islamistene utnyttet makten etter diktators fall. Vi får et blikk på situasjonen i Syria og hvordan landet ble drevet mot borgerkrig. Jeremy Bowen kan historien, politikken og setter utviklingen i sammenheng. For den som vil vite mer enn det som kjøpt flimrer over tv-skjermen på nyhetene er denne boken en god mulighet.

Revolusjonens forbannelse

Forfatter: John R. Bradley
Tittel: After the Arab spring: How Islamists hijacked the Middle East revolts.
Antall sider: 247
Forlag: Palgrave Macmillan
Utgivelsesår: 2012
Anmeldt av: Oda Gilleberg

I følge John R. Bradley var revolusjonene i de arabiske landene en feiltakelse. Den anerkjente Midtøsten-korrespondenten viser hvordan uorganiserte, sekulære, frihetssøkende opprørere fikk revolusjonene sine kapret av allerede forberedte fundamentalister som visste å dra nytte av etter-revolusjonenes politiske vakuum.

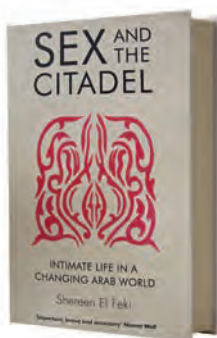
Fanatikerne som er kommet til makten er minst like ille som diktatorene og regimene som falt. De bygger statssystemer som aldri vil svare til de opprinnelige demonstrantenes, eller kvinnes, forventninger, skriver Bradley. Boka beskriver hvordan de arabiske revolusjonene akselererte en reaksjonær islamistisk trend i regionen snarere enn å innlede en periode med frihet og mangfold.

Med overbevisende beskrivelser dokumenterer Bradley regionale konfliktlinjer og globale geopolitiske interesser som spilte en mye større rolle i revolusjonenes utspiring og avslutning enn hva internasjonale medi-

er har maktet å formidle.

Blant annet har demonstrasjonene i Bahrain fått ufortjent lite oppmerksomhet. I Bahrain demonstrerte shia-muslimer, med støtte fra Iran, mot sunni-minoriteten som styrer landet med støtte fra Saudi-Arabia. Saudiarabiske tanks invaderte landet og knuste opprøret i et vellykket forsøk på å forsvare kongefamilien i Bahrain og den amerikanske marinebasen i Persiabukten. I tillegg handlet Saudi-Arabias innblanding om å kvele shia-opprør i sitt eget land, forhindre Iran i å få økt politisk innflytelse i nabolandet, samt demonstrere at Saudi-Arabia ikke vil nøle med å ty til militære midler i en regional mot-revolusjon. Imens snudde USA og Vesten det andre oljekullet til.

Bradley etterlater ingen tvil om at vi har blitt servert en forenklet og noe glamorøs fremstilling av revolusjonene i Midtøsten og Nord-Afrika. Med engasjerende illustrasjoner retter han opp inntrykket.

Fikenbladet fjernes i den arabiske region

Forfatter: Shereen El Feki
Tittel: Sex and the Citadel: Intimate Life in an ever changing Arab World
Antall sider: 345
Forlag: Chatto & Windus - Random House
Utgivelsesår: 2013
Anmeldt av: Gro Lindstad

Shereen El Feki har brukt fem år på å reise rundt i ulike deler av den arabiske regionen for å spørre om sex. Hun har spurt hva de gjør og ikke gjør, hva de tenker på og hvorfor. Hun har snakket med husmødre, single, homo- og heterofile.

Over morgenkaffe med seks egyptiske gifte kvinner forsøker hun så godt hun kan å vise frem og forklare hva en vibrator er, hun snakker med prostituerte i Egypt som forteller om sex med både menn og kvinner og om utbredt trafficking. El Feki skriver om temaer som er kompliserte både i arabiske land og utenfor, og hun har snakket med kvinner som forteller at det er de som bestemmer om døtrene deres skal omskjæres og at fedrene ikke er involvert i disse beslutningene. Samtidig bekrefter

hun at patriarkatet står sterkt i disse landene, og at mange av dem som sterkt støtter opp om de patriarkalske holdningene er kvinner.

El Feki har selv egyptisk far og en mor fra Wales som konverterte til islam. El Feki flyttet til Egypt i 2008 og veksler nå mellom opphold der og i London. Bakgrunnen hennes som tidligere nestleder for FNs Global Commission on HIV and Law og helseskribent for Economist har gitt henne god bakgrunn for å stille spørsmål og finne vinklingene til denne boken. Hun leverer en velskrevet, interessant bok som gir en annen type innblikk i en region der politikk og religion vanligvis er hovedvinklingene vi gis.

En arabisk kvinnes manifest

Forfatter: Joumana Haddad
Tittel: I Killed Scheherazade - Confessions of an Angry Arab Woman
Antall sider: 160
Forlag: Chicago Review Press, Incorporated
Utgivelsesår: 2011
Anmeldt av: Gro Lindstad

Scheherazade er heltinnen i «Arabiske Netter», og har i lang tid vært definisjonen på den arabiske kvinnen. Joumana Haddad, som selv er arabisk og bor i Libanon, var på et tidspunkt dritt lei av andres beskrivelser av arabiske kvinner. I denne boken utfordrer hun fordommer og vestlige holdninger til kvinners identitet og liv i Midtøsten, samtidig som hun også fyrer løs på hvordan en del kvinner fra regionen portretterer seg selv og sine medøstre.

Hun begynner med å lange ut mot oss vestlige og våre forutinntatte holdninger, og påpeker at kvinner i Midtøsten er så mangfoldige og så forskjellige som du og jeg og naboen. Gjennom boken og tekstene formidler hun personlige beretninger om sin egen intellektuelle vekst fra hun

var liten, gjennom forhold til litteratur, og hvordan arabiske kvinner må utfordre konservatisme i religion og politikk. Haddad siterer blant annet Huda Shaarawi som har sagt at, "When religion starts proposing a female counterpart to God, then I shall have greater respect for it."

Boken beskriver arabiske kvinner sett fra innsiden, og byr på muligheten til å skrelle vekk noen holdninger og fordommer. Haddad gir klar beskjed om at Scheherazade er død og at tiden har kommet for at arabiske kvinner selv må fortelle historiene sine. Washinhton Post har kalt Haddad «Beirut's body language pioneer.»

BY: **KARIMA BENNOUNE**,
**PROFESSOR OF LAW AT THE
 UNIVERSITY OF CALIFORNIA,
 DAVIS SCHOOL OF LAW, AND ON
 THE BOARD OF THE NETWORK
 OF WOMEN LIVING UNDER
 MUSLIM LAWS.**

The Only Way to Build a Real Democracy that Includes Women is to Fight Fundamentalism

After the Revolts of 2011: The Struggle for Democracy

I have spent the last three years writing a book called “Your Fatwa Does Not Apply Here: Untold Stories from the Fight Against Muslim Fundamentalism,” a project inspired by my father’s experiences peacefully resisting extremism in Algeria in the 1990s, and motivated by my frustration that perspectives like his are not often heard internationally.

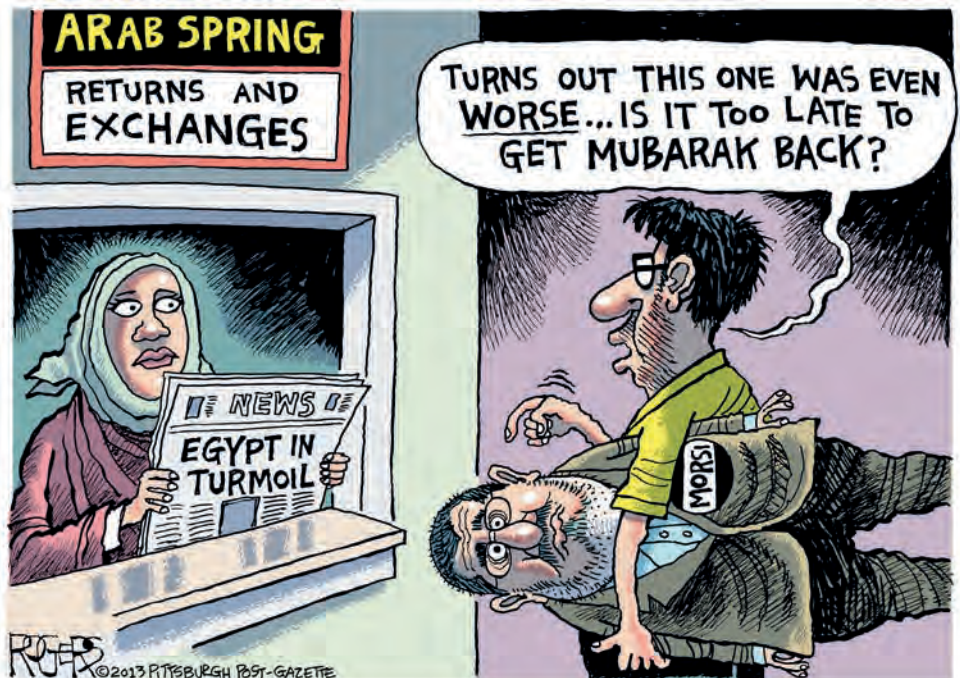
or diaspora populations, including Algeria, Egypt and Tunisia in North Africa. Based on what I heard, I believe that one of the greatest obstacles – if not the greatest – to women’s advancement in North Africa now after what is called “the Arab Spring” in the West, is the rising tide of fundamentalism. This needs to be said clearly and without equivocation. It must be

understood by women’s rights advocates internationally. Notwithstanding the very real problem of discrimination against people of Muslim heritage in the West, Western feminists must find the courage to tackle this issue, especially by supporting WHRDs in the region who are bravely standing up to the Islamists on the ground.

Many of the most important voices in the fight against fundamentalism are those of women’s human rights defenders (WHRDs). As Nigerian sociologist Zeinabou Hadari told me, “Every step forward for women’s rights is a piece of the struggle against fundamentalism.” It is no accident that “Your Fatwa’s” longest chapter is the one about WHRDs. “The Imam’s Liberated Daughter and Other Stories,” tells of women’s rights campaigners in Afghanistan, Gaza, Nigeria, Pakistan, Saudi Arabia and Sudan. In these accounts, WHRDs fearlessly challenge sexual harassment, forced veiling, polygamy, and stoning, practices often advocated or imposed by fundamentalists.

For the book – due to be published by W.W. Norton & Company on August 26 - I interviewed about 286 women and men from about 26 Muslim majority countries,

©2013 ROB ROGERS/ PITTSBURGH POST-GAZETTE. REPRINTED WITH PERMISSION.

PAINTING OF MURSI. PHOTO: THIERRY EHRMANN, FLICKR CREATIVE COMMONS

As Lina Abou Habib, the Lebanese Executive Director of the Collective for Research & Training on Development Action, argues, WHRD's have to stop censoring ourselves for fear we will be seen as anti-Islam. "I am against hegemonic religion," she explains. For Abou Habib, the problem of fundamentalism is global, so women must work together across national boundaries to confront it. "Human rights are indivisible. We must not be apologetic about this. They are universal and that is our framework. Islamists totally fail everybody's aspiration for equality, for dignity, for justice."

Some use the words "extremism" or "Islamism" to describe the problem like Abou Habib does. I use the term "fundamentalism," defined by the Algerian sociologist Marieme Hélie-Lucas, founder of the network of Women Living Under Muslim Laws (WLUML), as "political movements of the extreme right, which in a context of globalization manipulate religion... to achieve their political aims."¹ This is a political problem. It is interest-

ing to note that back in 2000, feminist international lawyers Hilary Charlesworth and Christine Chinkin wrote in their book "The Boundaries of International Law: a feminist analysis," that "religious extremism" was one of the two biggest threats to women's human rights worldwide. This is not just a problem in the Middle East and North Africa - or only for Muslims - though it is a particularly severe problem in these regions now, especially in the dif-

cult transitions brought on by the revolutions of 2011. ally. When I asked Lina Abou Habib what the biggest challenges in the region are in the post-Arab Spring, she quips, "Well, the biggest challenge is to stop calling it 'Arab Spring.'" Tunisian lawyer Karima Tanfous is even more adamant. "Stop calling this a 'spring' ... The Arab Spring is depicted as a miracle, a blessing. In reality, it is becoming more and more of a curse - the curse of Islamism."

« The fate of women in these revolutionary nations is not some side issue. It goes to the very heart of the entire project of democracy. »

ing to note that back in 2000, feminist international lawyers Hilary Charlesworth and Christine Chinkin wrote in their book "The Boundaries of International Law: a feminist analysis," that "religious extremism" was one of the two biggest threats to women's human rights worldwide. This is not just a problem in the Middle East and North Africa - or only for Muslims - though it is a particularly severe problem in these regions now, especially in the dif-

The chapter in "Your Fatwa Does Not Apply Here" which talks about these contexts is entitled "Sidi Bouzid Blues and the Green Wave: Journeys Through the Arab Spring and Fall." Sidi Bouzid is the town in Tunisia where Mohamed Bouazizi set himself on fire in December 2010, sparking a

ally. When I asked Lina Abou Habib what the biggest challenges in the region are in the post-Arab Spring, she quips, "Well, the biggest challenge is to stop calling it 'Arab Spring.'" Tunisian lawyer Karima Tanfous is even more adamant. "Stop calling this a 'spring' ... The Arab Spring is depicted as a miracle, a blessing. In reality, it is becoming more and more of a curse - the curse of Islamism."

¹ M.A. Hélie-Lucas, "What is your tribe? Women's Struggles and the Construction of Muslimness" in Dossier 23/24, ed. Harsh Kapoor (London: Women Living Under Muslim Laws ("WLUML"), 2001), 49, 54.

² Samir Ben, La déroute de l'utopie islamiste, March 13, 2013, El Watan (Algiers) (quoting Wassyla Tamzali), 7.

One of the most worrying developments has been the ever warmer embrace of so-called “moderate Islamism” by Western liberals and governments, something Westerners should re-think, according to Tanfous. Things look rather different on the ground, especially for women. For the Algerian feminist lawyer and scholar Wassyla Tamzali, religion is now being used as a “symbol of counter revolution in Tunisia.” For her, “Islamism is a deadly, humiliating ideology, and feminism is life.”²

Here is a tiny sampling of what “moderate” Islamism has wrought: In Egypt there are barely any women in parliament (10 out of 508), and sexual harassment is rampant. The country’s Islamist government lashes out against international standards like CEDAW that promote women’s full equality, and ever greater pressure is placed on women to cover. In Tunisia, Salafi preachers tour the country promoting FGM, a practice which health science professor Atf Gheressi tells me is not well understood in the country where it has not traditionally been used. The new draft constitution is, according to prominent Tunisian legal academics, at best ambiguous as to the application of universal human rights in relation to what are deemed the “particularities” of Arabo-Islamic culture and at worst a tool which can be interpreted to open the door to theocracy. “Are there human rights that we Tunisians... do not deserve?” asks feminist law professor Sana Ben Achour. Most ominously, armed clashes between Salafi armed groups and security forces have been escalating, especially in the northwest near the Algerian border.

As the Algerian journalist Tayeb Belghiche recently wrote of Tunisia, “there is good reason to fear for the future of democracy and liberty in the country.” He highlights the role of Tunisian civil society in combating these dangerous trends. They have “remained vigilant and have not hesitated to mobilize against the threat.”

One of the interesting things I ascertained is that in this climate many in women’s rights movements across the region are sensing that this is not the moment to be conservative. As Doaa Abdelaal said

to me in Egypt, “If we want change, we have to fight for it. We need a high ceiling of demands so that when we compromise, we don’t lose. If we introduce a moderate agenda, definitely we will get nothing.” Many still defend secularism, despite the prevailing political winds. For the Tunisian human rights lawyer Alya Chamhari, there has to be a clear strategy to communicate that a separation of religion and state is the only way to guarantee everyone’s freedom of religion. In October 2011, I interviewed Chamhari, the day after the constituent assembly elections which were won by Ennahda, Tunisia’s mainstream fundamentalist party which is so often dubbed “moderate” by the western press despite its denunciations of single mothers and homosexuality. The intrepid human rights lawyer says that she defended Ennahda political prisoners during the Ben Ali regime. Now she asks them if they will defend her.

The fate of women in these revolutionary nations is not some side issue. It goes to the very heart of the entire project of democracy. As Alya Chamhari said to me, “you cannot create democracy without half of the population.” Moreover, the key issues of social and economic justice which motivated the revolts are not being championed by fundamentalists in power who call strikers apostates and focus instead on “morality.”

Bochra Belhadj Hmida, another prominent Tunisian lawyer, insists she will not give up. “In the worst moments we had Ben Ali, we kept hope and we made him dégage (get out). Now we will show that we are here, that we exist, and that they are not the majority and cannot impose their rules on us. They represent 30 or 35 percent. 35 percent cannot impose their rules on us all.” Tunisian former Minister of Women’s Affairs Lilia Labidi, who served in this post in 2011, insists, “I am an optimistic feminist, which does not mean that I have not known catastrophes.” This vigilant optimism is critical to preserving the promising political opening of the early phases of the 2011 revolts, without giving in to the social closure of the later phases. Both political and social opening are vital for women.

After listening to those I met, it is clear that there is still hope for the democratic struggle in North Africa launched in 2011, and for the struggle against fundamentalism, but they must go together. Each can only be successful if the other one is. For the region to achieve these goals, international support for women’s rights advocates on the ground will be essential. One of the first steps toward that solidarity is to listen to their voices raised in protest, saying loudly to their countries’ fundamentalists: “Your Fatwa Does Not Apply Here.” □

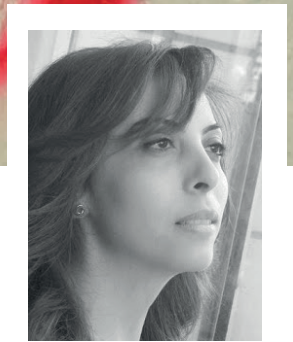
SNAPSHOT FROM “BECAUSE OUR CAUSE IS JUST,” A FILM BY WLP

“Your Fatwa Does Not Apply Here: Untold Stories from the Fight Against Muslim Fundamentalism” is available for pre-order at Amazon.

² Sana ben Achour, L'Hypothèque Constitutionnelle sur les droits et les libertés, April 27, 2013, 1.
³ Tayeb Belghiche, Edito: Danger sur la Tunisie, Feb., 16, 2012, El Watan (Algiers), 28.

DON'T STEREOEYPE ME. PHOTO: MIA GRÖNDAHL

BY: HIND ALERYANI,
YEMENI BLOGGER AND
JOURNALIST

Blog:

Why don't men cover their faces?

We used to play at my aunt's garden when we were younger...girls and boys, there was no difference... we grew up together... we used to race, play, laugh... sometimes we would fight playfully... we used to watch TV together... cry at the end of sad cartoons together... we grew a bit older... we began to study for our classes together... whenever we'd fight we used to threaten the other that we'd tell on them to the teacher... we used to play practical jokes on one another... we'd laugh with all our hearts...

And so the days went by...

My cousin and I are staring outside the window... we are looking at the garden where my male cousin and his friends are playing... this is the garden where we used to play together... they used to be our friends once upon a time... these are the boys we used to play with... what happened? Why are we prisoners at home, while they play ball outside with all freedom... what did we do? Did we grow older? Did our bodies change? Did we become an object of temptation that needs to be covered from people's eyes? Aren't those the boys we knew since we were children? What changed? Why are we strangers? Why do I run and hide whenever I hear one of their voices? Is it just because the pitch of his voice changed? Is that why we aren't friends anymore? Are we supposed to act differently towards one another? Different to how we acted just yesterday? We started to act shy and anxious whenever we'd speak... we stopped playing with one another... My cousin and I began spending our spare time watching Mexican soap operas, as if we were in our 50s...

And so the days went by...

I am at school...we are learning about what a woman should cover... her hair is temptation... her eyebrows are temptation... I remembered my favorite male singer... his eyes were beautiful too... his hair is beautiful... why doesn't he veil? I asked myself this question, however, I couldn't find the answer... I remembered that I was banned from playing in the garden because I hit puberty... however, my male fri-

« I remembered my favorite male singer... his eyes were beautiful too... his hair is beautiful... why doesn't he veil? »

ends weren't... didn't they hit puberty too? Why weren't they imprisoned at home? I also couldn't find the answer...

And so the days went by...

I hear it all the time... "A woman is a jewel that needs to be protected (i.e. covered)"... and sometimes it is even said that a woman is like candy "if you remove the wrapper (i.e. the cover) the flies will swarm around her"... I turn on the TV and find that favorite male singer that I am so fond of brushing his soft silky hair and flaunting his handsomeness... his arms are bare... his chest is bare... why isn't this object of temptation covered? Why isn't he imprisoned at home? Why aren't women tempted by him? Some might claim that a woman shouldn't look at this... then shouldn't men shield their gaze when looking at a tempting female "object"? I couldn't find the answer...

And so the days went by...

I am at university... I see some people distributing a small religious book... "Temptations of a Woman"...Her hair... her feet... her eyes, and "thus, a woman must cover one of her eyes as both of them together are tempting"...I swear this is what I read in this book!... it's as if there is nothing left in this world to talk about and scrutinize other than a woman and how she is a temptation...I decided to observe men's looks...I wanted to know which women would attract men with her temptation... in front of me walks a woman wearing a tight Abaya (long black cover)... aha!.. I found her... she is an object of temptation... I continue watching... in front of me walks a woman with a baggy Abaya, however, with an uncovered face...the man stares at her... aha! So her face is also a temptation... a third woman walks in front of me... her

face is covered and she is wearing a baggy Abaya from top to toe... the man is staring at her! Huh? I don't understand... what is so tempting about a black Abaya? No eyes, no feet... What is this man staring at? At that moment I realized that clothing has nothing to do with it... men would stare on all occasions... however, he, with his broad shoulders and his hair, eyes and lips isn't considered an object of temptation, even if all the women in the world started at him... he is a man...he shouldn't hide in his home... no one calls him a jewel... at that moment I wished I wasn't a jewel. I wished to be a free man...

And so the days went by...

I am in a Western country... women are walking around me...one is wearing pants... the other is wearing a short skirt... another wears shorts...men and women are walking side by side... it is strange... no one is staring... why don't I see the looks of men I saw in my country? Those looks that made a woman feel naked... those looks that I hated... the ones that made me hate being on this earth, and hate being born a woman... those looks that deny me my humanity...why don't I see those looks here? All the women are dressed up... why don't I see those looks even though all the women are attractive here? I saw one woman run and laugh... I remembered that I wasn't allowed to run once I hit puberty... I remembered my aunt's window... I remembered I was an object of temptation that must be covered... I remembered that a man in my country wears white, while I am covered in black... I asked myself, why don't men wear black? Why don't men cover their faces? And I couldn't find the answer...

And so the days go by... ▣

Published at Your Middle East, 29.04.13.

BY: **HIBAAQ OSMAN,**
FOUNDER AND CEO,
KARAMA

None of us are free if **one of us** is chained

The demands of the Arab uprisings that swept through the Middle East and North Africa in early 2011, stemmed from people being fed up with the restriction of their freedom under long-standing governments and dictatorships. In the minds of supporters, these demands were implicitly understood and condensed under one notion: freedom is good and more freedom is better. But what, actually, is freedom really in practice? Is it always good? And at what cost is it won?

To the international world and to the region alike, the Arab revolutions were proof Arab women had a voice, a limit, and a will. They were determined to reclaim their hard-won rights and prevent further corruption and abuse of the rights they had been guaranteed, basic freedoms to make a living, speak their minds, and participate fully in society.

Prior to the revolutions, these rights were in many cases partially supported on paper, but undermined by state-imposed policies impeding their enforcement. For instance, under Former President Hosni Mubarak, Egyptians faced limitations under the rule of “Emergency Law,” which legally excused behaviors antithetical to the aforementioned freedoms at the State’s discretion. In Syria, Article 38 of the existing constitution provides for freedoms of speech and of the press, but in practice, with the 1963 State of Emergency law still in place, these rights are severely restricted.

Backlash on free speech

In the new operating environment, efforts

of activists lobbying to uphold such freedoms against further restrictions and violations have been thwarted by intensified backlash. In Egypt, a draft law proposed in February threatened freedoms of expression, speech and assembly in its articles, in part due to the broad power it assigned to law enforcement to restrict such freedoms if they are considered to be critical of the government or of Islam. In Morocco and Tunisia, where new constitutions appear to promote and protect freedom of speech, men and women have been jailed or detained for speech interpreted as critical of the police or government. This has impacted everyone, from journalists to artists to regular men and women looking to exercise their voice.

In Tunisia, the world has seen a rap singer sentenced to two years in jail for insulting police in his song lyrics. A young woman who used provocative photos to make her plea for freedom was also arrested. In Syria, most recently, five members of the Syrian Centre for Media and Freedom of Expression (SCM) were

scheduled to appear before the country’s Anti-Terrorism court in Damascus. This is the flavor of the region at the moment: the true meaning and intention of democracy being subverted by efforts to silence voices at odds with new conservative leadership and its vision of progress.

The revolutions, at their core, demanded freedom of speech and expression for everyone equally, but it was never clearly defined what these freedoms meant, in what context they should be applied, and at what cost they would be delivered. In a way, the freedoms won in the revolutions were those no one expected; the voices of conservatives who are anti-women and anti-democracy are being heard louder than before, giving rise to a movement that threatens to echo the very abusive policies fought against in early 2011.

Women deemed complementary to men.

As a result of the unchecked and unbalanced power of new governments, national infrastructures have weakened and political landscapes have shifted to foster a

period of insecurity, where physical safety and economic prosperity alike are not guaranteed. The only thing that is clearly being defended are the interests of those in power.

Women have been at the crux of this war on human rights and human security. Making up fifty percent of the population of the region, women have been largely excluded from politics, decision-making, peace and reconciliation negotiations, and constitution committees. In Egypt, less than two percent of women are represented in the new assembly. In Tunisia, while this number is higher at over twenty-five percent, women continue to struggle for equality in the constitution after draft language deemed women “complementary to men.”

Throughout the region, women have seen their equal participation in society thwarted and the roles they played during the uprisings limited post-revolution. In place

of equality, they have faced exacerbated violence, marginalization, and abuse, often at the hands of new governments and their allies, and with impunity. In Egypt, in April, two women were raped and beaten in broad daylight and in the months before, there were reports of gang rapes and sexual assault in public squares.

Imposing restrictions on NGOs

Civil society across the region has also felt rising pressure from state authorities to control its operations. In Egypt, most notably, a new draft law includes articles which will: nationalize civil society organizations by defining their funds as public money; impose oversight restrictions; raise registration costs for Non-governmental organizations (NGOs) (which will pose a problem especially for small to mid-sized organizations that make the majority of the region's civil society groups); and create an interagency committee charged with the authority to approve or veto foreign funding for local NGOs. Together, these

articles could effectively stifle the capacity, reach and efficacy of these organizations, weakening perhaps the only entity that can hold governments accountable.

In the face of a backlash unexpected, civil society is learning not only from the sequence of events in the region since 2011's uprisings, but also from examples of the past. Revolutions from Russia to Algeria demonstrate how, historically, women played a pivotal role in the front lines and were later, during transitions, sidelined. These are lessons civil society is calling upon to ensure mistakes are not duplicated and success stories are extrapolated through consultations, trainings, and seminars fostering exchange of experiences and knowledge.

At the national level, civil society has focused on building trust and linkage between diverse stakeholders including men, women and youth, who demonstrated cour-

“THE CIRCLE OF HELL.” GRAFFITI ADDRESSING SEXUAL HARASSMENTS AT TAHRIR SQUARE. PHOTO: MIA GRÖNDAHL.

age and leadership in the uprisings. Together, they can establish joint priorities and develop capacity for joint action.

These local groups must also be the leading partners for international organizations who wish to support transitions toward democracy, ensuring foreign interventions are locally-informed, locally-supported, and locally-implemented. It is imperative that investment in civil society and women goes beyond financial investment. Diplomatic and political support will be pivotal.

The new operating environment is constantly shifting and unpredictable, and civil society must be increasingly political. International human rights organiza-

« Throughout the region, women have seen their equal participation in society thwarted and the roles they played during the uprisings limited post-revolution. »

tions have faced intense scrutiny since the transitions in the region and national organizations have noted similar pressure and backlash, some finding themselves forced to close due to issues with funding or worries over the safety of staff. NGO work has become even more of a balancing act of diverse groups, perspectives, and interests, and the interventions they stage have become more critically important than ever before in defining which way the transitions will go.

The will of the people for freedom is constant, present and imminent. But freedom for freedom's sake is not freedom at all. As Soloman Burke once sang, "None of us are free if one of us is chained." If the ultra-conservatives get their way, women will be socially, economically, politically, legally and religiously chained. When one of us is chained, none of us is free.. □

RESPECT ME. PHOTO: GIGI IBRAHIM, FLICKR CREATIVE COMMONS

The Stats Show...

... that in countries where uprisings took place, gender equality and press freedom have deteriorated after the revolts. The exception is Libya, where gender equality and press freedom has improved, according to international rankings.

The Arab Republic of Egypt

Population (millions): 82,54
 President: Mohamed Morsi (The Muslim Brotherhood)
 Suffrage granted to women: 1956
 Women in parliament*: 2,0 %
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 126 / 108
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 158 / 143
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 23,7 % / Male: 74,3%

Republic of Tunisia

Population (millions): 10,77
 President: Moncef Marzouki / Ennahda
 Suffrage granted to women: 1957
 Women in parliament*: 26,7%
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 118 / 103
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 46 / 56
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 25,5% / Male: 70,0%

Libya

Population (millions): 9,95
 Prime minister: Ali Zeidan (Independent)
 Suffrage granted to women: 1964
 Women in parliament*: 16,5%
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 36 / 52
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 131 / 156
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 30,1% / Male: 76,8%

The Syrian Arab Republic

Population (millions): 20,82
 President: Bashar al-Assad / Ba'ath Party
 Suffrage granted to women: 1953
 Women in parliament*: 12,0%
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 118 / 103
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 176 / 165
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 13,1% / Male: 71,6%

The Republic of Yemen

Population (millions): 24,80
 President: Abdo Rabbo Mansour Hadi (General People's Congress)
 Suffrage granted to women: 1967
 Women in parliament*: 0,3 %
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 148 / 138
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 169 / 167
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 25,2% / Male: 72,0%

The Kingdom of Jordan

Population (millions): 6,18
 King: Abdullah II of Jordan
 Suffrage granted to women: 1974
 Women in parliament*: 12,2%
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 99 / 76
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 134 / 112
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 15,6% / Male: 65,9%

The Lebanese Republic

Population (millions): 4,2
 President: Michel Suleiman (Independent)
 Suffrage granted to women: 1952
 Women in parliament*: 3,1%
 Ranking Gender Equality Index (2012 / 2010)**: 78 / -
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)***: 101 / 61
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 22,6% / Male: 70,8%

Palestine

Population (millions): 4,2
 President: Mahmoud Abbas / Palestine Liberation Organization (PLO)
 Ranking Press Freedom Index (2013 and 2009)**: 146 / 161
 Labour force participation rate (ages 15 and older)**: Female: 15,1% / Male: 66,3%

* IPU (international organization of Parliaments)
 ** Human Development Report 2010 and 2013
 *** World Press Freedom Index 2009 and 2013

SNAPSHOT FROM «BECAUSE OUR CAUSE IS JUST», A FILM BY WLP.

Kvinner og politikk

AV: GRO LINDSTAD

Da opprørene startet i Tunisia, Egypt, Libya og andre arabiske land i Midtøsten og Nord-Afrika-regionen i januar 2011 var det ut fra et ønske om endring, frustrasjon over korrupsjon, undertrykkelse og utbredt fattigdom. I tillegg var det et ønske om verdighet og et bedre liv, og om

deltakelse, likestilling og demokrati. Dette er noe av det Lina Abou-Habib, Executive Director ved Institute for Women Studies in the Arab World peker på i sin artikkel (s. 30).

I mange av landene hvor demonstrasjoner og krav om endring fant sted, sto kvinnene enten i front eller side om side med menn. I Egypt var det 26 år gamle Asmaa Mahfouz som via Facebook oppfordret alle de som ville redde Egypt om å bli med henne og andre til Tahrir plassen i

Kairo 25. januar 2011, for å demonstrere. Asmaa er grunnlegger av April 6 Youth Movement, og var en av de som ønsket et mer likestilt og inkluderende Egypt. 24 år gamle Gigi Ibrahim er politisk aktivist og sa i et intervju at de fleste streikene var iverksatt av kvinner i fagbevegelsen. Mange kvinner fortalte i tiden rett etter Mubaraks fall om hvordan de sto skulder ved skulder med unge og gamle menn, og hvordan muslimer og kristne, unge og gamle var forent i ønske om den arabiske våren, som revolusjonene tidlig ble kalt.

Tidslinje (Fortsettelse fra side 4 og 5)

3. juni 2011 Jemen: President Saleh skades i en eksplosjon. Han flykter til Saudi-Arabia for å få behandling, men nekter å gi avkall på makten.	13. august 2011 Tunisia: Kvinneorganisasjoner krever at overgangsregjeringen trekker tilbake reservasjoner mot FNs Kvinnekonvensjon.	21. august 2011 Libya: Opprørerne tar kontroll over Tripoli. Gaddafi går under jorden.	7. oktober 2011 Jemen: Det kunngjøres at Tawakkul Karman blir tildelt Nobels Fredspris.	23. oktober 2011 Tunisia: Det avholdes valg. Det islamistiske partiet Ennahda vinner 89 av 217 seter i parlamentet. (Kvinner: 59 seter).	14. november 2011 Marokko: Det etableres en valgkvote for kvinner i parlamentet på 15 prosent.	18-23 november 2011 Egypt: Mer enn 40 personer blir drept av hæren og sikkerhetsstyrkene på Tahrir-plassen.	25. november 2011 Marokko: Justice and Development Party (JDP) vinner valget med 107 av 395 stemmer. Kvinner utgjør 15% av medlemmene i det nye parlamentet.	2. januar 2012 Marokko: Kongen kunngjør dannelsen av ny koalisjonsregjering, bestående av 30 ministre hvorav én er kvinne.
14. april 2011 Jemen: President Saleh fordømmer kvinners deltakelse i demonstrasjoner. Dagen etter deltar tusensvis av kvinner i demonstrasjoner i gatene.	3. august 2011 Egypt: 83-år gamle Mubarak møter i retten. Han sitter i bur. Demonstranter følger rettsaken på storskjerm.	16. august 2011 Tunisia: Overgangsregjeringen uttaler at reservasjonene mot FNs Kvinnekonvensjon trekkes tilbake. (Et halvt år senere, i mars 2012, var tilbake-trekningen enda ikke registrert i FN.)	23. september 2011 Bahrain: Kvinner demonstrerer i Manama mot parlamentsvalget. Protestene blir slått hardt ned av sikkerhetsstyrkene. 45 kvinner blir arrestert.	20. oktober 2011 Libya: Opprørerne finner Gaddafi og dreper ham og sønnen.	26. oktober 2011 Jemen: Hundrevis av kvinner samler seg i Sana'a, hvor mange brenner slorene sine i protest mot regimet.	23. november 2011 Jemen: President Saleh returnerer til Yemen og fraskriver seg makten. Bahrain: Independent Commission of Inquiry (ICI) offentliggjør en rapport som dokumenterer 45 drap, 1 500 vilkårlige arrestasjoner og 1 866 tilfeller av tortur siden februar 2011. Egypt: Den franske TV-reporteren Caroline Sinz blir utsatt for seksuell vold av en gruppe unge menn på Tahrir-plassen. Egypt: Sikkerhetsstyrkene arresterer journalisten Mona El Tahawy, som senere blir utsatt for gjentatte slag og seksuell vold under varetekt.	20. desember 2011 Egypt: 10 000 kvinner marsjerer i Kairos gater mot hærens voldsbruk. Dagen etter marsjerer kvinner i Aleksandria.	

Salma El Tarzi er 33 år og filmskaper og var også en av de som var aktiv på Tahrir plassen. Hun sa til Al Jazeera i februar 2011 at i 18 dager fra 25.januar 2011, da hun var der, var det ingen trakassering av kvinner.

Med endringene i Tunisia, Libya og Egypt ble islamistiske partier synlige og tydelige. Kvinnene ble satt under nytt press og konfrontert med forslag til endringer som innskrenket rettighetene deres fremfor å styrke dem og bidra til den likestilling de hadde ønsket og trodde de var med på. I Egypt var tidligere president Mubaraks kone, Susan Mubarak, æresmedlem av Egypt National Council of Women. Hun hadde en sterk stilling inn i det politiske liv og bidro, sammen med mange andre egyptiske kvinner, til endring. I tiden etter Mubaraks fall ble det raskt gjort en del endringer i forhold til parlament og valg. En av endringene som skjedde rett for øynene på kvinner var at man fjernet kvoteringsordningen til det egyptiske parlamentet, som fra valget i 2009 hadde sikret kvinner 64 plasser i parlamentet. Både Karima Bennoune (s. 13) og statssekretær Torgeir Larsen (s. 36) peker i sine artikler på hva som skjedde i det første valget etter Mubaraks fall. Kvinneandelen falt til 10 representanter, en andel på 2 prosent av de 508 medlemmene.

I Libya gjorde man et annet grep og sørget for en form for kvotering. Mer enn 600 kvinnelige kandidater stilte til valg, og 33 kvinner ble valgt til General National Congress i 2012. Det utgjør en andel på 16,5 prosent. I Marokko er 17 prosent av parlamentarikerne kvinner. I Tunisia har man også en kvinnevotepåse hvor det skal være likt antall menn og kvinner på listene til de politiske partiene. Konsekvensen er at 26 prosent av parlamentarikerne i Tunisia er kvinner.

Samtidig ser vi at det i andre land i regionen ikke er så lyst. Torgeir Larsen skriver

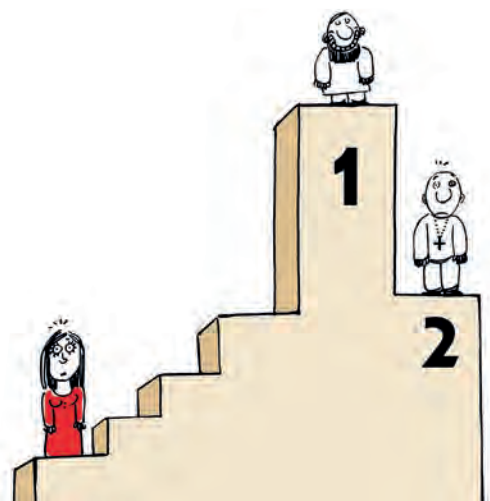
at kvinners stilling og samfunnsdeltakelse er under press, ofte sterkere enn før revolusjonene. Kvinner utelates i altfor stor grad fra de politiske prosessene i regionen. En advokat som jobber med menneskerettigheter i Tunisia sa til Karima Bennoune, i forbindelse med hennes bokprosjekt, at «You cannot create democracy without half of the population». I Iran, hvor det nylig har vært presidentvalg, ble kvinnelige kandidater nektet å stille opp, og i Saudi-Arabia har kvinner nå nylig fått lov til å stemme i lokalvalg og å få noen få representanter i Shura-rådet. Jemen og Oman har én kvinne i sine parlamenter. I Libanon, Bahrain og Kuwait er det 4 kvinner. I arabiske stater helhetlig er snittet på kvinnelig representasjon i parlamentene 15,7 prosent. Dette går frem av statistikk som den Interparlamentariske Union (IPU) fører og oppdaterer hvert år.

Konsekvensene av marginalisering av kvinner og kvinners rettigheter er mangfoldige. Politiske og sosiale endringer er av stor viktighet for kvinner, men med den sterke økningen av islamistiske partiers påvirkning får vi samrøre mellom religion, politikk, ytringsfrihet og kvinners rettigheter. Liv Tønnessen, som er seniorforsker og koordinator for kjønnsstudier ved Christian Michelsens Institutt, skriver i sin artikkel (s. 38) at det foregår en falsk politisering av eksisterende lovgivning som brukes som unnskyldning for å svekke og marginalisere kvinners rettigheter. I tillegg til kvoteringsordningen i Egypt forsvant også referansen i grunnloven til menneskerettigheter, og FNs Kvinnekonvensjon er under press. Samtidig er det viktig å se at det var mange kvinner som bidro til å gi de islamistiske partiene flertall når det var valg. Med stor fattigdom ute på landsbygda har organisasjoner som Muslim Brotherhood i Egypt og Hamas i Palestina brukt tid og krefter over lang tid på å ha gode sosiale programmer hvor de deler ut mat til de fattigste og bidrar med helsetje-

nester til alle dem som ikke selv har økonomiske midler til medisinsk hjelp. Når det så kommer til valg blir det viktigere, særlig for kvinnene, å stemme på dem som bidrar med mat og helse til familien før det tenkes på likestilling og egne rettigheter til demokrati og ytring.

Monika Lindbekk (s. 32) skriver om egyptisk familierett før og etter revolusjonen, og om lovendringen i 2000 som ga kvinner rett til skilsmisse uten mannens godkjenning. Dette ble fulgt av andre lovreformer som utfordret patriarkatet og bidro til økt kjønnslikestilling, både med referanser til internasjonale menneskerettighetsforpliktelser og til islam. Hun sier også at siden opprøret i 2011 har mannsgrupper demonstrert høylytt for endringer av kontroversielle familielovbestemmelser.

Ekte demokrati er inkluderende og fremhever rettigheter og frihet både for kvinner og for ulike minoritetsgrupper. De nye maktøverne vi ser i en del land i regionen har ikke gjort dette, og Lina Abou-Habib kaller det et «backlash» for kvinners rettigheter. Solidaritet med kvinner krever reelle demokratiske reformer. □

CONSTITUTION FOR ALL EGYPTIANS!
ILLUSTRATION: DOOA ELADL

21. januar 2012 Egypt: The Freedom and Justice Party (FJP), ledet av det Muslimiske Brorskapet, vinner de fleste setene i underhuset ved valget.	21. februar 2012 Jemen: Abd Rabuh Mansur Al Hadi blir valgt til president.	26. februar 2012 Egypt: Resultatet av valget til overhuset (the Shura Council) blir annonsert. FJP vinner 105 av 180 seter. Kvinner får 4 representanter. Syria: En ny grunnlov blir vedtatt ved folkeavstemning.	2. juni 2012 Egypt: Egyptere feirer utenfor rettslokalet hvor Hosni Mubarak har blitt dømt til fengsel på livstid.	26. oktober 2012 Syria: Våpentilvile brytes få timer etter at den er inngått.	25. januar 2013 Egypt: Revolusjonens toårsdag: Massive demonstrasjoner mot Morsis flere steder i landet. Minst 6 sivile blir skutt og drept i Suez.	6. mars 2013 Syria: Syriske opprørsstyrker inntar Ar-Raqqa, den første store byen de kontrollerer etter at borgerkrigen brøt ut. Samtidig blir the Syrian National Coalition innvilget medlemskap i den Arabiske Liga.	4. juni 2013 Egypt: Kunstnere okkuperer kulturdepartementet i Kairo i over en uke (de er der fortsatt når dette bladet går i trykken). De protesterer bl.a. mot at det Muslimiske Brorskapet kontrollerer og begrenser ytringsfriheten.	
28. januar 2012 Libya: Det nasjonale overgangsrådet vedtar en ny valglov som ikke inneholder noen bestemt kvote for kvinner.	22. februar 2012 Syria: Den amerikanske prisenbelante journalisten Marie Catherine Colvin og den franske fotojournalisten Rémi Ochlik blir drept i en eksplosjon i byen Homs.	Mars 2012 Syria: FN berøper at mer enn 7 500 sivile har blitt arrestert og torturert.	21. april 2012 Syria: Generalmajor Robert Mood får mandat til å lede observatortrykken UNSMIS i 90 dager som skal overvåke Kofi Annans fredsplan.	20. juli 2012 Syria: Robert Mood reiser fra Syria da hans mandat utløper. Mandatet blir forlenget med nye 30 dager. Mood erstattes av generalstyrant Babacar Gaye fra Senegal.	26. desember 2012 Egypt: President Morsi signerer den nye grunnloven.	12. februar 2013 Syria: FN uttaler at mer enn 70 000 mennesker har blitt drept i den syriske borgerkrigen.	31. mai 2013 Tyrkia: Store sammenstøt mellom politi og demonstranter i Istanbul, som sprer seg til Ankara. Demonstrantene protesterer bl.a. mot statsminister Erdogan.	5. juni 2013 Syria: Regeringsstyrker gjenoberer den strategisk viktige byen Al-Qusayr.

AV: **AMAL A. WAHAB,**
FRILANSJOURNALIST

FOTOGRAF:
EMAD SALEH

NADIA MOHAMED (T.V.) OG KAWSAR ALI ER UENIGE OM KVINNENS RETT TIL Å SKILLE SEG SELV. - HVORFOR ER KVINNER SÅ URETTFERDIGE MOT ANDRE KVINNER, SPØR ALI.

Kvinner må tro at kvinner kan!

I februar 2011 avsatte den egyptiske revolusjonen den daværende presidenten. Den gang så alle lyst på fremtiden. I dag er bildet adskillig mørkere, ikke minst for kvinner.

FOKUS treffer den kvinnelige aktivisten, Gihad Ahmed (23), på Groppi, en klassisk kafé i sentrum av millionbyen Kairo. Et steinkast unna ligger Tahrirplassen, som i 18 dager var verdens blikkfang. Den daværende presidenten, Hosni Mubarak, ble tvunget til å gå av.

- Minst halvparten av alle ute i gatene var kvinner. Uten oss ville det ikke ha blitt noen revolusjon. Men så snart Mubarak var avsatt, ble kvinnene igjen tilsidesatt i den politiske sfæren, sier hun til FOKUS.

Under revolusjonen etablerte unge jenter og gutter, blant andre Ahmed, Den Egyptiske Kvinneunionen, med den kjente kvinnelige aktivisten Nawal El Saadawi som Gudmor.

Kvinner er verst

Gihad Ahmed er ikke i tvil: Den største utfordringen er, slik det også var før revolusjonen, å endre mentaliteten blant kvinner. Svært mange kvinner er kvinner

verst, hevder aktivisten.

- Det var min mor, som selv var blitt kjønnslemlestet, som lemlestet meg og overbeviste min far, sier hun.

Ahmed forteller om sin kamp for å ta av seg hodeplagget i juni i fjor.

- Det var min mor, en kvinne, som ønsket å tvinge meg til å fortsette å bruke plagget. Min far, som jeg var livredd for, sa derimot at det var opp til meg om jeg ville ta hodeplagget av, sier hun.

Mange i Egypt ser kvinnekamp som en elitistisk aktivitet for overklassefruer, med tilknytting til presidentfruen i landet.

- I flere tiår var det presidentfruene som etablerte kvinnesaksorganisasjoner og satte sine venninner på toppverv. I dag er dette i ferd med å snu. Svært mange kvinnegrupper forsøker å nå frem til de lengst nede på den sosiale rangstigen, sier Ahmed.

Ingen tenker på oss

For fattige Shaymaa Magdi (32) forblir kvinnekamp noe fremmed. Hun bærer sin lille sønn Mustafa (3) over skulderen, og holder Yousef (9) i hendene og går rundt i basarene i Kairo.

Da mannen hennes døde i fjor, ble Magdi nødt til å begynne å tigge. Det finnes ingen sosiale ordninger i landet.

- Kvinnesak? Spar meg – jeg har ikke råd til slik luksus. De fine damene som snakker om kvinnesak på TV, bryr seg ikke noe om oss. Det som teller for meg er å sikre at jeg og mine barn overlever dagen, sier hun.

Med slitne øyne stirrer hun tomt i lufta, før hun hever hendene og sier "Gud glemmer oss ikke" og går videre på tiggerunden sin.

Kvinnedebatt i gata

En selger i nærheten overhører samtalen, og tar del i den.

- Kvinner har for mange rettigheter. Min ekskone ønsket seg en rik mann. Hun skilte seg fra meg, tok alle møblene og forsvant. Kvinnene jakter alle på rike menn, sier Ahmed Abdallah (32) bittert.

Snart er vi omringet av en heftig debatt om kvinners rett til å skille seg. I 2008 gjenvant kvinner sin eldgamle islamske rett til å skille seg, kalt Kholoh. Mange av islamistene ønsker nå en begrensning av denne retten. Mannen kan derimot skille seg fra kvinnen uten videre.

Salah Haridi (40), selger i nabobutikken, rister på hodet og sier: - Mange menn behandler sine koner som noe de har kjøpt. Det går ikke. Kvinner utgjør halve samfunnet, sier han.

Nadia Mohamed (47) støtter derimot Abdallah: - Det er uhørt at kvinner skiller seg. Vi kvinner må holde ut med våre menn tross alt, også i dårlige tider, sier hun til applaus fra flere menn.

- Hva med menn som er drittsekker, banker opp sine koner, drikker og ikke forsørger sin familie. Skal vi måtte holde ut et slikt helvete? Hvorfor er vi kvinner så urettferdige overfor hverandre, spør Kawsar Ali (46), barnehageassistent.

Andre sier imidlertid til FOKUS at verken menn eller kvinner har et verdig liv i dette landet.

- KVINNEKAMP ER EN LUKSUS JEG IKKE HAR RÅD TIL. VIKTIGST FOR MEG ER Å HA MAT PÅ BORDET, SIER SHAYMAA MAGDI.

- Jeg har universitetsutdannelse, men ingen jobb. Jeg lever av å selge urtedrikk i gatene. Menn og kvinner er undertrykte her. Nå må vi snakke om menneskerettigheter, ikke kvinneverettigheter, sier han.

Islamistene ved makten

Det muslimske brorskapet, en islamistisk bevegelse etablert av Hassan al-Banna i 1928, vant presidentvalget og parlamentsvalget i fjor.

- Det var så å si ingen kvinner i grunnlovsforsamlingen og åtte kvinner ble valgt inn til det nå oppløste parlamentet, sier Ahmed.

Liberala og venstreradikale partier har heller ikke fremmet kvinnelige kandidater på listene sine.

- Politiske partier må ha en tro på at kvinner på lista ikke minsker seiermuligheten. Egypt må få en kjønnskvoeringslov, som sikrer at minst 30 prosent av alle ledende posisjoner skal gå til kvinner, sier hun.

Seksuell trakassering

Dina Gergis (32) jobber med kampanjen "Hold en trakasserer", som ble etablert i 2010, altså før revolusjonen. De kartlegger områder der seksuell trakassering finner sted, og møter mannsterkt opp for å fange overgripere.

Ifølge statistiske undersøkelser i 2009 svarte mer enn 90 prosent av kvinnene i en spørreundersøkelse gjort av Egyptiske Senteret for Kvinners Rettigheter, at de var blitt trakassert på gata.

- Kvinners situasjon har vært elendig de siste tiårene, og situasjonen ser ut til å bli verre under islamistene, sier Gergis.

Utfordringer

De to kvinnelige aktivistene er enige om utfordringene som i dag møter kvinnekampen. Det viktigste er å endre kvinnesynet i samfunnet, først og fremst blant kvinner. Kvinner må tro at kvinner kan, sier jentene.

Islamistenes manglende tro på likestilling er en stor utfordring, spesielt siden de nå har makten i landet.

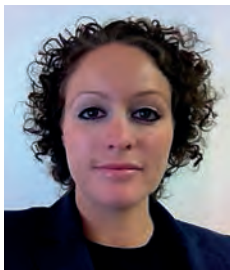
Den tredje utfordringen er den totale mangelen på politisk strategi hos Egypts nye ledelse, også når det gjelder kvinners situasjon.

Selv om det ser mørkt ut i Egypt to år etter revolusjonen, er aktivistene likevel optimistiske.

- Revolusjonen har aktivisert svært mange mennesker. Gatene ulmer av aktivitet og vilje til å endre den politiske realiteten. Egypterne har mistet frykten for politiveldet, og vil aldri kunne kontrolleres som før. Det er lys i enden av tunnelen, sier aktivistene. ▣

JUICESELGER: - MENN OG KVINNER ER UNDERTRYKTE HER. VI MÅ SNAKKE OM MENNESKERETTIGHETER, IKKE KVINNERETTIGHETER.

AV: ODA GILLEBERG

Hvis den syriske statsdannelsen kollapser, vil kvinners muligheter, rettigheter og posisjoner i fremtidens Syria være truet.

Det første som tapes i krig, er kvinner

Bashar al-Assads kulturelle revolusjon ble aldri gjennomført. Tilbake ligger et Syria i ruiner.

Opprøret startet 15. mars 2011 da unge, fredelige syrere, inspirert av revolusjonene i Tunisia og Egypt, bestemte seg for at de ikke lenger ville la seg kve av Assads politistat. To år senere har minst 90 000 mennesker mistet livet i borgerkrigen, og 2-3 millioner mennesker er på flukt. Assad, som stadig er landets president, kjemper for makten, og for livet. Nasjonale opprørsgrupper kjemper for friheten. Andre opprørsgrupper kjemper for sharia.

Makt ved tilfeldigheter

Det var ikke meningen at Bashar skulle arve makten i det republikanske «kongedømmet», men da president Hafez al-Assad døde i 2000, 29 år etter at han kuppet makten i Syria, senket regjeringen den grunnlovspålagte aldersgrensen for presidenten slik at Hafez' tredje fødte sønn, Bashar, kunne overta posisjonen som 34-åring. Den opprinnelige tronarvingen, Bashars eldste bror Rifaat, satt i

eksil etter et mislykket kuppforsøk mot faren noen år tidligere. Den neste i rekken og Bashars store forbilde, Bassel, døde i 1994 da han krasjet med Mercedesen sin et sted utenfor Damaskus.

Bashar lovet modernisering og, som eneste presidentkandidat, vant han folkeavstemningen med 97 prosent av stemmene. Som president, leder for Ba'ath-partiet og øverstkommanderende for militæret, skulle han komme til å styre Syria med hard hånd de neste 13 årene.

Velferd og politistat

Det begynte bra for Løven [«Assad» på arabisk] av Damaskus. I kampen mot korrupsjon stilte han flere topper fra sin fars regime for retten. Han moderniserte landets datateknologi, mobiltelefoni og internett, og løslot politiske fanger. I følge den ikke-statlige organisasjonen Syria Trust for Development, utbedret Assad jr. utdanningssystemet ved å øke de offentlige utgiftene for utdanning fra 2 til 5 prosent av bruttonasjonalprodukt. I 2008 utgjorde kvinner halvparten av

elvene i videregående opplæring, viser tall fra UNESCO.

Generalmajor Robert Mood mener at Assad la grunnlaget for et sekulært samfunn og en velferdsmodell overlegen de fleste andre land i regionen, med unntak av Israel og Jordan. «Det var også en reell opplevelse av likestilling i landet», sier han, som kjenner Midtøsten godt etter å ha arbeidet i regionen ved flere anledninger.

Han sammenligner gatebildet i Damaskus i 2009 med Oslo. «Kvinner kunne kle seg som de ville, og kvinner og menn kunne fritt omgås. Som ungdom gjør i Sofienbergparken i Oslo, satt ungdom i parken i Damaskus med en boks Heineken og prata.»

Samtalene i parken kunne handle om så mangt. Ytringsfrihet eksisterte i den grad at folk kunne diskutere det de ville, bortsett fra å kritisere det syriske regimet.

«Det eksisterer 16 sikkerhetsorganisasjoner i politistaten

FOTO: ODA GILLEBERG

➔ Syria, og de har ingen sper-
rer,” sier Mood. “Sikkerhets-
organisasjonene infiltrerte
hele samfunnet. I en vennegjeng på 10
var det alltid en eller to angivere. Hvis
en av dine venner plutselig forsvant,
visste du at en av dine andre venner
hadde utlevert ham, men du visste ikke
av hvem,” forteller han.

Assads lovord tidlig i karrieren, om
sosiale reformer og åpenhet, viste seg som
et skalkeskjul for et militært diktatur.
Folket ble overvåket, all kritikk kneblet.
Despoten har holdt familieregimets makt-
tøyer i helspenn og slått brutalt ned på all
motstand som har kunnet true hans makt.

“Syriske mødre og fedre valgte å akseptere
politistatens metoder og gi avkall på goder
som vi setter høyt - individuell frihet og
ytringsfrihet - i bytte mot et sekulært
velferdssamfunn som ga skolegang for
barna og mat på bordet,” sier Mood.

Barna derimot, som etterhvert ble ung-
dom og fikk tilgang på sosiale medier og
nyheter fra opprørene i Egypt og Tunisia,
var ikke like villige som foreldrene til å
la seg kue. Men Mood vil ikke snakke
om et generasjonsskille blant opprørerne.
Ungdommen tok først til gatene, men det
er ikke noe generasjonsskille i forhold til
hvem som er for eller i mot Assad-regimet,
poengterer han.

Da Mood ble utnevnt som sjef for FNs
observatørstyrke i Syria i april 2012,
var det ingen som drakk øl i parken i
Damaskus lenger. Observatørene måtte
avbryte oppdraget etter bare tre måneder,
da partene i borgerkrigen ikke ville res-
pektere våpenhvilen.

Alles krig mot alle

Revolusjonen er et opprør mot polit-
istaten og undertrykkelsen. “De vil kaste
Assad, men majoriteten av opprørerne
ønsker likevel å beholde regimets velferds-
reformer, sekulariteten og likestillingen,”
sier Mood. Det som startet som en fred-
elig politisk ytring har utviklet seg til en
ekstremt voldelig og ødeleggende borger-
krig. I følge den tidligere observatørsjefen
er både regimet og opprørsstyrkene like
brutale i sin voldsbruk.

Opprørsstyrkene som kjemper mot Syrias
regjeringshær, består av flere gruppering-
er med ulik agenda, ideologi og religiøs

FEMALE MARTYRS. MURAL BY ARTISTS MIRA SHIHADAH AND AMR NAZEER. PHOTO: MIA GRÖNDAHL

og sekterisk tilhørighet, men i følge
Mood kan man hovedsakelig snakke om
to fronter: nasjonale opprørsstyrker og
opprørsstyrker utenfra.

“Opprørere utenfra, gjerne kjent som
Al-Nusra-fronten, spiller på sunni-shia-
konflikten. De søker å destabilisere Syria,
sette sunniene til makten og innføre
islamsk lov,” sier Mood. Al-Nusra, en
svartelistet internasjonal terrororgan-
isasjon med koblinger til Al-Qaeda, har
tilgang på penger og våpen. I følge Mood
er det disse som har gått foran i utøvelsen
av ekstrem voldsbruk. “Sekulære nasjon-
ale opprørere er nå ikke sikre på hvem
de skal være mest sinte på: regimet eller
opprørerne utenfra,” sier han.

I dag kjemper ekstreme og nasjonale
opprørsstyrker side ved side. Foreløpig
har de ett felles mål, og det er å velte
Assad. “Men det er viktig å påpeke,”
utdyper Mood, “at disse slåss side ved side,
og ikke sammen.” Hvis Assad faller, kan
disse gruppene komme til å snu våpnene
sine mot hverandre. Det har allerede vært
tilfeller av sammenstøt mellom dem.

“Dersom Syrias statsdannelse går i oppløs-
ning kan det bli en alles kamp mot alle,
og i forlengelsen av eskalert voldsutøvelse,
følger utmattelse. Da kan folk vende seg
til dem som kan gi stabilitet. Det kan
innebære at et mer ekstremt regime som
ikke har det sekulære som et overordna
mål, får fotfeste,” spår Mood.

Kvinnene vil tape

“Nei,” sier Mood kontant. “Å velte Assad-
regimet er ikke til det beste for syriske
kvinners fremtid. “Jeg tror dessverre det
vil bli verre. De vil tape friheten.”

Bare hvis regimet blir erstattet av syriske
opprørsstyrker som viderefører det
sekulære og likestilte velferdssamfunnet,
kan kvinnene få enda bedre rettigheter
og mer frihet, tror Mood. “Men det er
vanskelig å se for seg at begivenhetene
kommer til å gå langs den linja. Tragisk
nok er det mer sannsynlig at man får
en alles kamp mot alle med påfølgende
radikalisering langs religiøse skillelin-
jer som vil innebære at konservative og
ekstreme religiøse miljøer setter agen-
daen. Det betyr innskrenking av kvinners
muligheter, rettigheter og posisjoner i
fremtidens Syria,” sier han.

Lite synes likevel verre sammenlignet
med hvordan situasjonen er nå. Det første
som tapes i krig, er sannheten, sies det. I
Syria er det første som tapes, kvinner.

«Massakrene på de svakeste - på kvinner,
barn, eldre og sårede - indikerer systema-
tisk vold mot kvinner,” sier Mood. Flere
internasjonale medier melder om en vold-
tektskrise i Syria. Han avviser ikke dette,
men opplyser om at skadene som ble fun-
net på kvinners kropp er ikke indikerte
systematisk seksualisert vold. “På Balkan
i 1993-94 fant man tre generasjoner kvin-
ner - datter, mor og bestemor - voldtatte

og spikret opp levende på veggen inne i husene. Det er det mest ekstreme jeg har hørt om. Seksualisert vold virker ikke til å være like fremtredende som virkemiddel i krigen i Syria,” sier Mood.

Internasjonale interesser

Krigen i Syria har i økende grad fått regional karakter, og eksperter frykter at krigen kan trigge en eksplosiv konflikt langs sunni-shia-linjer som drar hele regionen med seg i dragsuget.

Assad tilhører Alawittene, en sektersk shia-gruppe som i varierende grad omtales som sekulære. Til tross for at alawittene bare utgjør 10-15 prosent av befolkningen i Syria, har Assad-familien i 40 år styrt over landets sunni-majoritet (70%), og møtt sunni-motstand med masakrering og undertrykkelse.

Det ble nylig kjent at den sør-libanesiske shia-militsgruppen Hizbollah deltar aktivt i kamp på Assad-regimets side. Hizbollah har Iran som ledestjerne. Denne shia-alliansen kjemper mot de sunni-dominerte opprørsstyrkene, som på sin side støttes av Saudi-Arabia hvor sunni-muslimer utgjør nærmere 90 prosent av befolkningen.

PHOTO: THIERRY EHRMANN,
FLICKR CREATIVE COMMONS

Mood mener at Iran sitter med nøkkelen i konflikten, fordi Iran ikke er interessert i en konflikt langs sunni-shia-aksen. Shia-muslimer har overlegen majoritet i Iran (75%), men i regional og global sammenheng er de i mindretall. Republikken har allerede gått i dialog med Tyrkia og Egypt for å forsøke å finne løsninger som kan forhindre en slik konflikt. Til syvende og sist handler det om egeninteresser. “Man kan se for seg at Iran trekker støtten til Assad hvis det for eksempel gir vinnings i forhold til eget atomprogram,” sier Mood.

Egeninteresser er også det som ligger bak vestlige lands involvering i Syrias borgerkrig. “Vestens opptreden handler ikke om det syriske folks ve og vel. Det handler om økonomiske og geopolitiske interesser, innenrikspolitik og valg,” sier Mood. Innblanding er altså ikke tuftet på omtanke, men av frykt for hva det vil ha å si for egne interesser ved å la være.

“Men samtidig har FN vedtatt et prinsipp om at det internasjonale samfunnet har plikt til å gripe inn dersom en statsleder begår overgrep mot befolkningen,” tilføyer Mood.

Foreløpig er en inngripen hemmet av Russland og Kina som vedkjenner seg prinsippet, men som likevel har lagt ned veto i FNs sikkerhetsråd mot foreslåtte sanksjoner mot Assad. “De sier at de ikke vil la seg lure en gang til,” forklarer Mood. “NATO's mandat i Libya ga bare rett til å beskytte sivilbefolkningen, men Russland mener at vesten misbrukte mandatet til å styrte Gaddafi.”

Kaos og anarki

Legger man utfallene i Tunisia, Egypt og Libya til grunn, er ikke oddsene på Assads side. Ben Ali er i eksil i Saudi-Arabia, Hosni Mubarak sitter i fengsel, og Muammar Gaddafi ligger under torva med kulehull i kraniet. Men å fjerne Assad fullstendig er ikke nødvendigvis den beste løsningen for Syria, mener Mood. “Hvis statsstrukturen faller, blir det kaos og anarki. Overgangen må skje med statens institusjoner mest mulig intakt.”

Grunnet den politiske undertrykkelsen finnes det ingen tradisjon for politiske møter og nettverk, og det er ingen som kan rykke opp og styre Syria. En politisk overgang må innebære dialog med det sittende regimet, mener Mood. Likevel har han begrenset tro på FNs planlagte fredsferanse hvor målet er å samle partene i Syria rundt forhandlingsbordet. “Jeg har så mye tro på den,” sier han, og skiller tommelfingeren og pekefingeren fra hverandre med en centimeter.

Det er ingen som har tro på snarlig fred i Syria, og få tør å forutsi hva en fremtidig løsning vil innebære. Bare én ting er sikkert, og det er at kvinnene og barna er krigens største tapere. ■

Stirrings

By Ibtisam Barakat,
Palestinian author, spoken-word poet,
translator, artist and cartoonist.

I thank the women
who came before me
who as they stirred sugar into tea
and lemon into lentil soup
had stirrings of freedom
in their chests. . .

Some spoke of that and
some served the food silently.

But all the longing
conquered the long road,
fed the ground
until it grew strong
for me now to stand on it . .

Stand my ground
stand.. walk.. and run my ground

like a master of my spirit

BY: LINA ABOU-HABIB,
EXECUTIVE DIRECTOR
AT THE COLLECTIVE FOR
RESEARCH AND TRAINING
ON DEVELOPMENT ACTION
(CRTDA)

Reflections and insights:

Women in the Arab region and the challenges posed by the current revolts

From chronic dissatisfaction to a call for change

It is safe to say that the revolts currently taking place in the Arab region are the most significant since the liberation from colonial powers, which took place following the Second World War, and until the 1950s. Since then, the region has been by and large locked into various forms of autocracies leading to a situation where rights and democracy were seriously deficient throughout the region.

What history may have failed to record accurately and consistently is undoubtedly the contribution of women in the Arab region in challenging autocracies and in combatting discrimination and oppression in both the private and public spheres. In countries such as Tunisia and Egypt, independent feminist groups were amongst the few remaining voices opposing and exposing abusive practices of omnipotent rulers. Islamist parties were also active during that period armed with massive financial and material resources as well as with powerful communication platforms such as mosques, TV channels, radios and newspapers in addition to their direct interface with people.

The Arab revolts originated as a cry against

corruption, rampant poverty, oppression and the demand and aspiration for a better life, for dignity, for equality, for participation, for opportunities and for a true and inclusive democracy. These aspirations were formulated by women and men alike and by all segments of Arab societies.

The face of power changes but not the practices: women as the main losers

The outcome of these revolts has been, thus far, rather disappointing. It is safe to say that the movement for change towards democracy has been co-opted by conservative forces that are now in power in most countries of the region. Many have rushed to say that these new regimes reflect the will of the people since they came through the free vote. However, it is important to be aware of the fact that real democracy is one that is inclusive and one that upholds the rights and freedoms of women and of all various minorities. The current new conservative and Islamist regime have upheld none.

In addition to rampant attacks on religious minorities, the Arab region is now witnessing an unprecedented backlash in what relates to women's rights as citizens and as free and autonomous beings.

At the same time, the new conservative regimes do not seem to be bringing any solutions to address the region's endemic economic problems. Key issues such as putting in place policies to create sustainable employment for women and men, building transparent, responsive and accountable state institutions, upholding basic rights, securing social entitlements such as education, health and social security, and creating mechanisms to curtail and fight corruption are absent from the agenda and discourse of the new conservative powers in the Arab region. Quite the contrary, the new powers seem to continue with the oppressive practices of their oppressors whilst using religion as an additional instrument to ground their power.

For women in the Arab region, this simply means the implementation, reproduction and reinforcement of patriarchy in the name of religion with religion used as a political instrument. This has materialised in various abusive forms such as the escalation of rape, violence and sexual harassment of women, the abolishment of laws that protected women and girls such as the minimum age of marriage and the women's quota in Egypt, the reinstatement of polygamy, and the attack on formal

MURAL AGAINST SEXUAL HARASSMENT. PHOTO: MIA GRÖNDAHL.

reforms related to women's rights as these are being presented as vestige from the old regimes rather than outcomes of consistent women activism. Furthermore, a quick scan of political processes currently in motion in the Arab region indicates that women are excluded from various forms of constitutional and electoral reforms as well as other state building processes.

Of critical importance is the increasing call for abandoning international human rights instruments in favour of a comeback towards the ideology of "cultural specificity" which essentially means the total control over women and girls' bodies, choices and lives! A case in point is the increasing calls by the new Egyptian regime for a withdrawal from the convention to Eliminate all forms of Discrimination Against Women (CEDAW). Although it is least likely that such a call succeeds, it is nevertheless a serious alarm bell given the fact that it is unprecedented as well as coming from the first Arab country to have signed and ratified CEDAW.

Stand with women who stand with democracy

The shift towards conservatism is at its height in the Arab world of today. However, it is now obvious that this is

part of a global conservative movement which appears to be gaining ground rapidly throughout the world. Women are the main losers as their rights, status, bodies and agency over their bodies are at stake. However, women in the Arab region have more at stake since they have to face internal and external battles. At the home front, women in the Arab region are facing a new battle that targets them as women with new regimes that are clearly antagonistic to women's rights and who, unlike their predecessor, are not even bound by making any cosmetic changes in terms of upholding the rights of women that would improve their image to the world.

The external battle that women in the Arab region face is equally fierce and critical. The misconceptions surrounding the Arab revolts are further fuelled by misunderstanding of the region as well as a poor knowledge of the history, social dynamics and aspirations of the people for rights and dignity. The overall misconception of democracy as being a simple casting of votes rather than an overall change towards cultures and societies that uphold democratic practices, values, and behaviour is further exacerbating the struggle of women in the Arab region.

The current situation has called for a stepping up of solidarity and global campaigning for real democracy or a democracy that is inclusive and that upholds the rights of women as equal citizens.

"Stand with women who stand for democracy" is a call for global action launched by the Women Learning Partnership to support women worldwide and especially in the Arab region to make democracy a reality. A compelling documentary has been produced to that effect and for the purpose of communicating to the world the voices of women from the Arab region as well as their aspiration for equality and dignity.

The Arab revolts may have created new spaces for freedom of expression and freedom to organise. They have brought to the forefront a new form of youth activism. They have broken the silence surrounding the abuses of previous regimes. However, and at this point in time, they have brought threats to women. These threats are likely to spill over if not challenged. The time is certainly opportune for a consistent form of solidarity with Arab women calling for real democracy. □

AV: MONIKA LINDBEKK,
STIPENDIAT VED INSTITUTT
FOR RETTSSOSIOLOGI,
JURIDISK FAKULTET,
UNIVERSITETET I OSLO

Det er fortsatt uavklart hvilke tolkninger av islamsk lov som blir gjort gjeldene innen egyptisk familie Lovgivning etter revolusjonen. Egypt er inne i en overgangsperiode hvor de nåværende familielovene blir fremstilt som symboler på Mubaraks regime og i strid med islamsk sharia, og flere krever en endring av egyptisk familierett. I denne artikkelen hevder jeg at revolusjonen innen egyptisk familierett begynte et tiår tidligere, nærmere bestemt i 2000 da egyptiske kvinner fikk retten til å skille seg uten samtykke fra ektemannen.

Utviklingstrekk innen egyptisk familie Lovgivning før og etter revolusjonen

Egypterne fortsetter å mobilisere sosialt og politisk. Parallelt med økningen i sivil samfunnsengasjement, har familie Lovgivning blitt et omstridt tema. I denne artikkelen hevder jeg at det som ser ut som en revolusjon i den muslimske familie Lovgivning, i virkeligheten er svar på en revolusjon som skjedde et tiår tidligere, nærmere bestemt i januar 2000 da en ny lov ga kvinner rett til å skille seg uten ektemannens godkjenning. Denne lovbestemmelsen ble etterfulgt av andre lovreformer som utfordret mannens autoritet i familien på grunnleggende måter. I det følgende vil jeg analysere kontroversene omkring egyptisk familie Lovgivning som uttrykk for kjønns-politisk kamp og se dem i sammenheng med et politisk landskap i endring hvor nye aktører har kommet på banen. Jeg avslutter med å spørre om revolusjonen er over innen Egyptisk familie Lovgivning.

Egyptisk familie Lovgivning

Dagens egyptiske familie Lovgivning bygger i stor grad på regler innen sharia, ofte gjengitt som "islamsk lov". Egyptisk familie Lovgivning sanksjonerer et hierarkisk skille mellom kvinner og menn. Menn plikter å forsørge familien, og til gjengjeld kan han kreve at hustruen er lydlig. Mannen kan også i prinsippet skille seg fra hustruen når og hvor som helst uten rettslig behandling (talaq) mens hustruens rett til skilsmisse er begrenset. Nyere Lovgivning, som *khul*-loven fra 2000, har imidlertid utvidet kvinners rettigheter med henvisning til internasjonale menneskerettigheter og islamske referanser.

Selv om Egypts familie lover ikke har vært gjenstand for demokratiske prosesser, har innholdet i lovene vært påvirket av Egypts kvinnelige aktivister, som i årene etter

familie loven fra 1985 engasjerte seg aktivt for å utvide kvinners rettigheter. Den såkalte *khul*-loven fra 2000 ga kvinner rett til skilsmisse uten samtykke fra ektemannen mot at hun gir tilbake brudegaven og oppgir andre økonomiske rettigheter. Dette representerte et klart avvik fra klassisk islamsk rettsvitenskap, som stiller mannens samtykke som vilkår for *khul*, og det har blitt hyllet som et skritt i retning av større likestilling for kvinner i forbindelse med skilsmisse. Loven, som ble forhåndsgodkjent av storsheikhen ved det sunni-islamske lærestedet al-Azhar, ble gitt etter en periode med til tider opphetet debatt og medieoppmerksomhet.

Videre ble det i 2005 gitt en lov som utvidet perioden hvor mødre har foreldreretten til barn av begge kjønn til de er femten. Etter dette tidspunkt, har barna rett til å velge

om de vil være hos mor eller far. Videre erklærte et dekret gitt av justisdepartementet i 2000 at foreldre uten foreldreansvar har rett til å se barnet minimum tre timer i uken. Mens denne bestemmelsen hadde som mål å beskytte rettighetene til foreldre uten foreldreansvar, førte den i praksis til at barnet får se den ene forelderen kun tre timer i uken, eller mindre. Siden det vanligvis er faren som mister retten til barna etter skilsmisse, betydde dette at mange fedre ble forhindre fra å engasjere seg aktivt i sine barns liv.

Den egyptiske revolusjonen og kravet om å avskaffe «Suzannes lover»

Den egyptiske revolusjonen i 2011 var inspirert av felles verdier som frihet og sosial rettferdighet snarere enn et ideologisk rammeverk. Kvinner var sentrale aktører i demonstrasjonene mot Mubaraks regime, og flere tilbrakte nettene på Tahrirplassen og i Suez side om side med mannlige demokratiforkjempere. Selv om den

egyptiske revolusjonen ikke uttrykkelig mobiliserte med henblikk på utvidede rettigheter for kvinner, ble mange kvinner som var inspirert av myndiggjøringen de opplevde under opprøret, oppmuntret til å tro at tiden var moden for paradigmeendring for kvinners statsborgerskapelige rettigheter. Troen på det som på engelsk kalles "trickle down effect" ble knust da islamister, liberale, mannsorganisasjoner, deler av dommerstanden og medieaktører begynte intens propaganda for å avskaffe eller endre gjeldende familielovgivning.

For det første blir lovene om *khul*, foreldreansvar og samværsrett kritisert for å

være gitt på en autoritær måte, og særlig gjennom rollen til den tidligere presidentfruen, Suzanne Mubarak, som har blitt et symbol på korrupsjonen under Mubarakregimet. I tillegg til å være gitt på en udemokratisk måte, blir disse lovene i kritikken fremstilt som ledd i en vestlig kulturell invasjon og kamp mot islamsk *sharia* og egyptisk kultur. Den forhenværende presidentfruen blir ofte beskrevet som en agent for FN med sin internasjonale konvensjon om eliminering av diskriminering mot kvinner (CEDAW) som Egypt ratifiserte med forbehold i 1981.

« Selv om Egypts familieover ikke har vært gjenstand for demokratiske prosesser, har innholdet i lovene vært påvirket av Egypts kvinnelige aktivister, som i årene etter familieover fra 1985 engasjerte seg aktivt for å utvide kvinners rettigheter. »

Debatten om familielevene dreier seg ikke bare om et tilbakeslag mot kvinners rettigheter, men avspeiler komplekse samfunnsforandringer og endringer i kjønnsroller. Siden opprøret i 2011 har mannsgrupper demonstrert høylytt for endringer av kontroversielle familiebestemmelser. Mens det er sant at mannorganisasjonene anklager gjeldende familielover for å importere vestlige verdier og ønsker å styrke mannens autoritet i familien, ønsker de ikke et mannlige familieoverhode i tradisjonell forstand. I stedet fremmer de en ide om ekteskap karakterisert ved gjensidig kjærlighet og felles barneomsorg. Dette er muligens forbundet med økonomiske utviklingstrekk under Mubaraks regjeringstid. Stor arbeidsledighet har gjort det umulig for mange menn å oppfylle sine ekteskapelige plikter. I tillegg går flere egyptiske kvinner i dag på skole, har universitetsutdannelse, inntektsgivende arbeid, og har til dels blitt enslige forsørgere. Det kan dermed hevdes at flere menn leter etter nye måter å definere sin rolle i familien på, og i forlengelse av dette, forholdet til hustruer og barn. Selv om mannsgruppene ønsker å endre loven om *khul* slik at mannens godkjenning er et vilkår for skilsmisse, er det lovreglene om samværsrett med barn som gis hovedprioritet. Dette har de fått gehør for hos medlemmer av det muslimske brorskapet, salafister, og flere rettslærde ved al-Azhar.

Justisministeren nedsetter en lovkomité

Forhandlinger om konkrete rettigheter til skilsmisse og barneomsorg kommer til å finne sted innenfor rammen av institusjoner definert av den egyptiske grunnloven fra 2012. Den bevarer paragraf 2 fra 1971-grunnloven uforandret. Dermed vil prinsippene til *sharia* forbli den fremste kilden til lovgivning. Den nye grunnloven setter likhetstegn mellom prinsippene til *sharia* og tolkninger innen de fire sunni-lovskolene blant annet (paragraf 219). Ved å erklære at al-Azhar må konsulteres i saker som angår islamsk sharia, gir også

grunnloven religiøse autoriteter en større rolle i lovgivningsprosessen. Det kan bety at religiøse lærde vil få mulighet til å stoppe lover de mener er i strid med islamsk lov. Storsheikhen av al-Azhar og al-Azhar forskningsakademi har hittil stilt seg bak de gjeldende familielevene. Dette kan imidlertid endre seg i fremtiden. I et utkast til dokument om kvinners rolle i Egypt, understreker al-Azhar at forstøtelse (*talaq*) og *khul* bør finne sted på grunnlag av enighet mellom ektefellene. Selv om dokumentutkastet er åpent for betydelig tolkning, er det bemerkelsesverdig at al-Azhar åpner for at ektemannens godkjenning er et vilkår for kvinnens rett til *khul*.

I mars 2013 nedsatte justisministeren en komite som skal komme med forslag til familieendringer. Dynamikken i det rettslige reformarbeidet er preget av maktkamp mellom ulike interessegrupper som feminister, islamister, islamske rettslærde og dommere. Komiteen består på den ene side av medlemmer som mener det

er viktig å endre blant annet lovbestemmelsen om *khul* og retten til barna, og på den andre av feminister med Marokkos forholdsvis liberale familielov fra 2004 som forbilde.

Hvilke tolkninger av islamsk lov vil bli gjort gjeldende innen egyptisk familie-lovgivning etter revolusjonen? Det endelige utfallet vil trolig avhenge av dynamikken i egyptisk politikk hvor gamle og nye politiske aktører påberoper seg retten til autoritativ tolking av islam. Det gjenstår det å se om lovkomiteen vil stå for et paradigmeskifte med hensyn til kvinners borgerrettigheter, eller om revolusjonen er over innen egyptisk familie-lovgivning. ■

Merknad fra forfatteren:

Hovedargumentene i denne teksten er basert på en hittil upublisert engelskspråklig artikkel som jeg har skrevet sammen med den nederlandske forskeren Nadia Sonneveld.

PHOTO: GIGI IBRAHIM, FLICKR CREATIVE COMMONS

Blog: Reading should be a right not a privilege

BY: **ATIAF ALWAZIR,**
YEMENI BLOGGER AND
RESEARCHER

Yesterday when I was riding Berlin's metro to return home, an old woman was sitting in front of me. She reminded me so much of my grandmother. She was the German clone of Mama Sayyida! She had the same kind eyes, with the contradictory upset attitude she was giving the person next to her who was sitting a bit too close. The woman moved her lips indicating discomfort, the same way my grandmother does. I almost laughed out loud and wanted to get up and hug her. She then looked down and continued to read. Yes READ!

While this is a very normal activity in many countries, in Yemen where 60 percent of women are illiterate, reading is in fact a privilege.

A recent event popped in my mind reminding me of a time when mama Sayyida was ill. She was in the hospital and the family was gathered around her. I went out to buy water for everyone and found a magazine with a nice article. I bought it thinking she would like the topic, and it could give her something to do to pass the time while she's at the hospital.

When I came back I gave it to her, and she said: "Thanks, there are many nice pictures in this magazine". It was at THAT moment that I remembered my grandmother can't read. Of course I knew this all along, but I never really internalized it until then.

I also realized something else: the transformation of my family. Mama Sayyida can't read or write, my mother graduated from high school, and I have a master's degree. This in fact is a testimony of the very small incremental changes in our society, but there are many other women who have not had this chance.

There are thousands of young woman, who not only can't access Facebook or twitter, but in fact have never learned to read or write. They were either banned because there was no school in their village, or the commute was too long, or because they had to work to help the family, or because they married young, or the fact that the state does not implement a law making education obligatory nor provide the proper services for it.

Today, many are speaking about the importance of women's political participation, and while this is in fact important, we should not neglect the urgent need for women's access to health care and education. Unfortunately, many gender rights group focus only on the political rights ignoring the other basic rights, and by doing so, they alienate a big chunk of the population.

I remember when I was visiting a village near the capital. I was walking around, and met an extremely brilliant six-year old boy. We talked and he invited me to meet his mother. He took me to their house, and when I entered, I noticed that the mother had a sick child laying next to her.

When she saw me, she asked me, "Can you read?" I said yes. She said: "My husband bought this medicine, but I don't know how to give it to my child, and he's not home." I took the bottle and read the instructions out loud to her. I coincidentally happened to be there, but what about the many times, when no one is around to help?

During the time we were camped in Change Square, some women began a literacy course in one of the tents precisely highlighting this as a major priority for women. This was an amazing opportunity for women to engage, learn and become active in their societies.

Let us all work together to demand concrete changes, and demand from the government to bring back the literacy program that it used to implement in the past. We also must make the rights to education and health care as top political priorities in the national dialogue conference (which began on March 2013 and is scheduled to end in August 2013). ▣

This post was published at Woman from Yemen blogspot, 12.05.13.

Three generations of Yemeni women.
Photo: Private

Kvinner **under** **press** etter den arabiske våren

AV: **TORGEIR LARSEN,**
STATSSEKRETÆR
I UTENRIKS-
DEPARTEMENTET

Kvinner stod i fremste rekke under de folkelige og anti-autoritære opprørene under den arabiske verden i 2011. Sammen med mennene kjempet de for brød, frihet og et liv i verdighet. I land som Tunisia, Libya og Egypt ble det

slutt på årtier med autoritære regimer, revolusjonene åpnet tilsynelatende opp for omstilling og reform. Man så helt nye muligheter for å styrke borgerrettighetene – og ikke minst kvinners rettigheter.

De store forhåpninger som ble skapt våren 2011 er ikke oppfylt. Kvinners stilling og samfunnsdeltakelse er under press, ofte sterkere enn før revolusjonene. Sårbare grupper er utsatt under sosiale omveltninger. Dette gjelder også kvinner.

Vi er inne i en svært viktig fase av samsfunnsendringene etter den arabiske våren. Nye lovverk skrives og den politiske praksis som nå etableres vil danne mønster for lang tid fremover. Vi kan dessverre slå fast at kvinner i alt for stor grad er utelukket fra de dominerende politiske beslutningsprosessene i regionen. De første frie valg

i mange av landene har resulterte i lav kvinnerepresentasjonen. Egypt fikk to prosent kvinner i sitt første parlament etter revolusjonen, Libya, Marokko og Tunisia har en kvinneandel i nasjonalforsamlingene på 16,5, 17 og 26 prosent. Like bekymringsfullt er det at sterke krefter aktivt motarbeider likeverd i grunnlovstekstene. Økende gatevold og trakasseringer forverrer kvinners livskvalitet og fører til at mange velger å holde seg innendørs og dropper ut av utdanning og arbeid.

Det vil være et tragisk paradoks hvis kvinner – etter å ha risikert livet i kampen for et mer verdig liv – kommer ut som en tapende part etter revolusjonene. Men alt er ikke mørkt.

Det er en trend i store deler av den arabiske verden at kvinner søker utdanning i høyere grad enn tidligere. Ved mange universiteter er det i dag flere kvinnelige enn mannlige studenter. Dette gir håp for framtiden og kvinners posisjon på sikt.

Tre hovedspor

Norges engasjement for demokratisk reform og utvikling i regionen i kjølvannet av «den arabiske våren» følger tre hovedspor. For det første støttes arbeidet for menneskerettigheter og demokrati. For det andre støtter Norge inkluderende økonomisk utvikling og jobbskaping, særlig

for regionens unge generasjoner. Politisk støtte til ulike former for dialoginitiativ er det tredje hovedsporet.

Vi ønsker å vise med ord og handling at Norge er en støttespiller for landene i omstillingsprosessene. Reformprosessene må eies av regionens land og befolkninger, men vi forventer at grunnleggende rettigheter og internasjonale forpliktelser respekteres. Vi vil fortsette å være tydelige på dette, og kvinners rettigheter står her sentralt.

Kvinnekampens hovedutfordringer

Det er et tankevekker at kvinners rettigheter på mange måter sto sterkere under autoritære herskere som Ben Ali og Mubarak enn det man ser i Tunisia og Egypt etter revolusjonen. Dette er dessverre en av den arabiske kvinnekampens store utfordringer: Likestilling og kvinnesak forbindes i store deler av befolkningen både med de gamle regimene og med noe som er «importert» fra vesten og som dermed er uislamsk. Konservative krefter utnytter denne oppfattelsen i sine utfall mot rettighetsforkjempere.

Politiske krefter av mer sekulær og liberal karakter er på vikende front mange steder, mens politisk islam – i mange ulike avskygninger – har vokst fram som en førende politisk kraft.

ILLUSTRASJON: IBTISAM BARAKAT

Svaret på denne utfordringen er selvsagt ikke tilbakevending til autoritære regimer. Kampen for kvinners rettigheter må heller ikke reduseres til et spørsmål om «sekulære versus islamister». Spørsmålet er hvordan grunnleggende islamske verdier og trosnormer forenes med universelle menneskerettigheter. Det er en debatt som nå pågår med full kraft både internt i de islamske bevegelsene og i det offentlige rom i regionen.

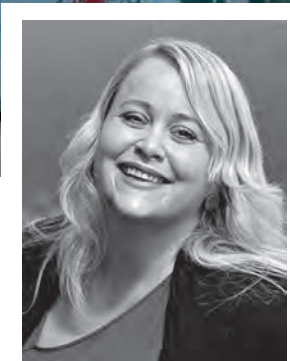
For Norge er det viktig å støtte opp om nasjonale, regionale og internasjonale aktører som har nødvendig troverdighet og legitimitet. Internasjonalt gjelder det ikke minst UN Women og andre FN-organisasjoner som representerer verdenssamfunnets stemme og universelle verdier på en måte som kan bidra til et konstruktivt reformklima. Norge er også en sterk støttespiller for ILOs arbeid for likestilling og anstendig arbeidsliv, og for UNDPs reformagenda. På sivilsamfunnsiden støtter vi blant annet opp om det Kairo-baserte kvinnettverket Karma, som er aktivt i en rekke land i regionen.

Norge har også engasjert seg sterkt i kampen mot mishandling og vold mot kvinner. Vi støtter prosjekter i Marokko og Tunisia i regi av Europarådet for lovreform og holdningsendring knyttet til vold mot kvinner og barn. I Egypt støtter

ibtisam Barakat 2012
انتصام بركات
www.ibtisambarakat.com

vi arbeid mot kjønnslemlestelse i regi av UNFPA/UNICEF. Norge er også en pådriver i arbeidet mot seksualisert vold i Syria – et svært vanskelig arbeid. En av våre innfallsporter er samarbeid med nasjonalkoalisjonen som representerer opposisjonen. Vi støtter konkret arbeidet med å etablere en sterkere plattform for inkludering av kvinners rettigheter og medvirkning innenfor nasjonalkoalisjonen. Meldingen må være klar til alle parter i den grufulle krigen som raser i Syria: de som begår eller beordrer seksualisert- og andre former for kjønnsbasert vold vil stilles til ansvar når konflikten er over. Overgrepene vil ikke bli glemte.

Arbeidet for kvinners rettigheter og deltakelse er en helt sentral prioritering for Norges engasjement i Midtøsten og Nord-Afrika. Arbeidet er vanskelig og utfordringene er mange, men nettopp derfor må innsatsen intensiveres. Reform og fred uten aktiv deltakelse av kvinner – og uten grunnleggende respekt for kvinners rettigheter – vil bli halv fred og reformer uten bærekraft. □

AV: **LIV TØNNESEN,**
SENIOR RESEARCHER
AND CO-ORDINATOR
OF GENDER POLITICS,
CHR. MICHELSEN
INSTITUTE (CMI)

KVINNOR VISAR VÄGEN I REVOLUTIONEN. PHOTO: MIA GRÖNDAHL

Women fighting back in the wake of the Arab Spring

Hopes were high that the uprisings that began in 2011 across the Middle East and Northern Africa (MENA) would bring not just democratization, but greater gender equality. Rather than safeguarding women's equal rights, these revolutions have so far reinforced patriarchy in many states rocked by the uprisings. But Arab women are fighting back.

Revolutions in the making in Egypt and Tunisia

The MENA region has a rich and long history of women's activism, including protesting in the streets. During national revolutions in the region, Arab women participated extensively in anti-colonial struggles as they are now partaking in the Arab uprisings. But when the revolutionary dust cleared and constitutions were decided upon after independence from colonial rulers, women were by and large side-lined in the decision over women's legal rights within the new nation states in MENA. Is history repeating itself in the wake of the Arab spring?

In Egypt, the 12 percent women's quota in parliament was abolished following the fall of Hosni Mubarak. Following the 2011 elections, only 2 percent of the parliamentarians are women despite the fact that women are active participants in political and religious parties, including the Muslim Brotherhood which won the majority of the votes.

With the exception of the quota law, no other laws have been reversed. But pro-women gains during the Mubarak regime are being fiercely debated, especially a law reform from 2000 which allowed Egyptian women to initiate divorce in court without the consent of the husband. Pro-women gains made and fore fronted by Suzanne Mubarak are sidelined by political actors from most camps because they are too strongly associated with the autocratic past. According to an Egyptian woman activist this is "a false politicization of the laws and an excuse to rescind certain women's rights". In her opinion, both secular and Islamic forces are equally guilty in marginalizing women in post-revolutionary Egypt. Despite sexual harassment from the security forces, women are relentlessly protesting in the streets and beyond to claim their rightful place in decision making in Egyptian society and state.

The re-negotiation of an autocratic pro-women legacy is also taking place in Tunisia. President Zine El Abidine Ben Ali was celebrated by the international community and presented as a model for the Arab world in terms of women policies. The country is infamous for prohibiting polygamy, as the only Arab country, in 1956. Critics would say that because of a range of pro-women legislation under Ben Ali, the West turned a blind eye to his crimes against the Tunisian people.

Since the Islamist party al-Nahda won the vast majority of the votes in the 2011 elections, women's rights has occupied a central place in public debate as a focus of both political activism and social anxieties. Secular activists expressed a fear that al-Nahda would re-introduce polygamy and set Tunisian women two steps back rather than one forward in terms of rights. But unlike Egypt, Tunisia adopted a women's quota which mandates gender parity on electoral lists with an equal number of women and men as candidates on every political party's electoral list. This is regarded as the most radical form of women's quota globally.

But in the first draft to a new constitution, female representatives to the Parliament (27%) from al-Nahda defended article 28 which says that women and men should be complementary in the family. Complementarity is a concept often employed by Islamists. It is placed within a paradigm of gender equity where women's public rights in politics, education and work is promoted on an equal footing to men, but where complementarity rather than equality is presented as the model for the Muslim family. This has evoked fierce debates in Tunisia and shows that there are conflicting visions of women's rights and roles, even among women themselves. Ten thousands of women activists took to the streets and protested against article 28. As a result, "complementarity" was removed from the second draft of Tunisia's new constitution.

A New Arab Consciousness

During decades of autocratic rule, Arab women have been active in a range of social and religious organizations, associations, charities, political parties and NGOs both nationally and transnationally. Women were not in any ways dormant or passive before the uprisings. But the landscape of women's activism is diverse and at times fragmented. Arab women protesting during the uprisings in Egypt and Tunisia shared the goal to end dictatorships, but they fundamentally disagree on the visions for the future political setup of these countries and women's roles and rights within the new polity.

We have to take into consideration that Arab women is not a homogenous group. They are divided (the same way men are) along political, class and religious dimensions. Additionally, there is an array of gender ideologies at play, some fiercely calling for equality between the sexes within both secular and Islamic frames, Islamists advocating complementarity between men and women and the Salafists take it even further and demand gender segregation.

Not matter what the post-revolution periods in Egypt and Tunisia and beyond have in store for them, women are prepared to fight for their rights. Azza Karam suggests that there is an emerging new consciousness in the region where the Arab people have crossed "the Rubicon of fear" to reclaim their dignity. In such an analysis there is no way that the uprisings will bring women backward rather than forward. What is perfectly clear is that Arab women from diverse backgrounds are more than capable of activism and of expressing their own needs, interests, hopes and fears in the revolutions taking place before our eyes. □

B

PostAbonnement

RETURADRESSE: FOKUS
STORGT. 11, 0155 OSLO

Dette er FOKUS

- FOKUS - Forum for Kvinner og Utviklings-spørsmål - er et kompetanse- og ressurscenter for internasjonale kvinnespørsmål med vekt på informasjonsformidling og kvinnerettett utviklingssamarbeid.
- FOKUS' overordnede mål er å bidra til å bedre kvinners sosiale, økonomiske og politiske situasjon internasjonalt.
- FOKUS prioriterer følgende temaområder: Kvinner og klima, kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter, vold mot kvinner, kvinner, fred og sikkerhet, kvinners politiske deltakelse og rettigheter og kvinners økonomiske deltakelse og rettigheter.
- FOKUS består av 75 organisasjoner. Det omfatter ulike typer kvinneorganisasjoner, diasporaorganisasjoner og kvinnevalg i politiske partier, fagforbund, solidaritets- og bistandsorganisasjoner.
- FOKUS er nasjonalkomiteé for FNs kvinneorganisasjon UN Women.
- FOKUS ble formelt etablert i 1995 av 41 kvinneorganisasjoner i Norge, men opprinnelsen går tilbake til 1989 da kvinneorganisasjonene innledet et samarbeid rundt TV-aksjonen "Kvinner i den 3. verden". Med midler fra TV-aksjonen ble det opprettet et sekretariat som formidlet støtte til kvinneorganisasjoner i Norge som drev prosjektvirksomhet i samarbeid med søsterorganisasjoner i Sør.
- I 2005 fikk FOKUS igjen tildelt TV-aksjonen ("Drømme-fanger"), denne gangen med tema vold mot kvinner
- FOKUS' arbeid har basis i kvinneorganisasjoner i Norge sin kunnskap, arbeidsmetoder og mål. Dette grunnlaget brukes til å bygge partnerskap med søsterorganisasjoner internasjonalt og i land i Sør for å realisere kvinners rettigheter og bedre kvinners levekår. Dette er vårt bidrag til utvikling.
- Hennes Kongelige Høyhet Kronprinsesse Mette-Marit er beskytter for FOKUS.

Magasinet
Kvinner Sammen
laster du ned som
gratis app for iPad på
www.fokuskvinner.no

Klikk på "Magasinet Kvinner Sammen"
i menyen til venstre og bruk lenken
som du finner til høyre.